

САРБИ

НАШОЇ

ПАМ'ЯТИ

СКАРБИ
НАШОЇ
ПАМ'ЯТІ

TREASURES
OF
THE PAST

СКАРБИ

НАШОЇ

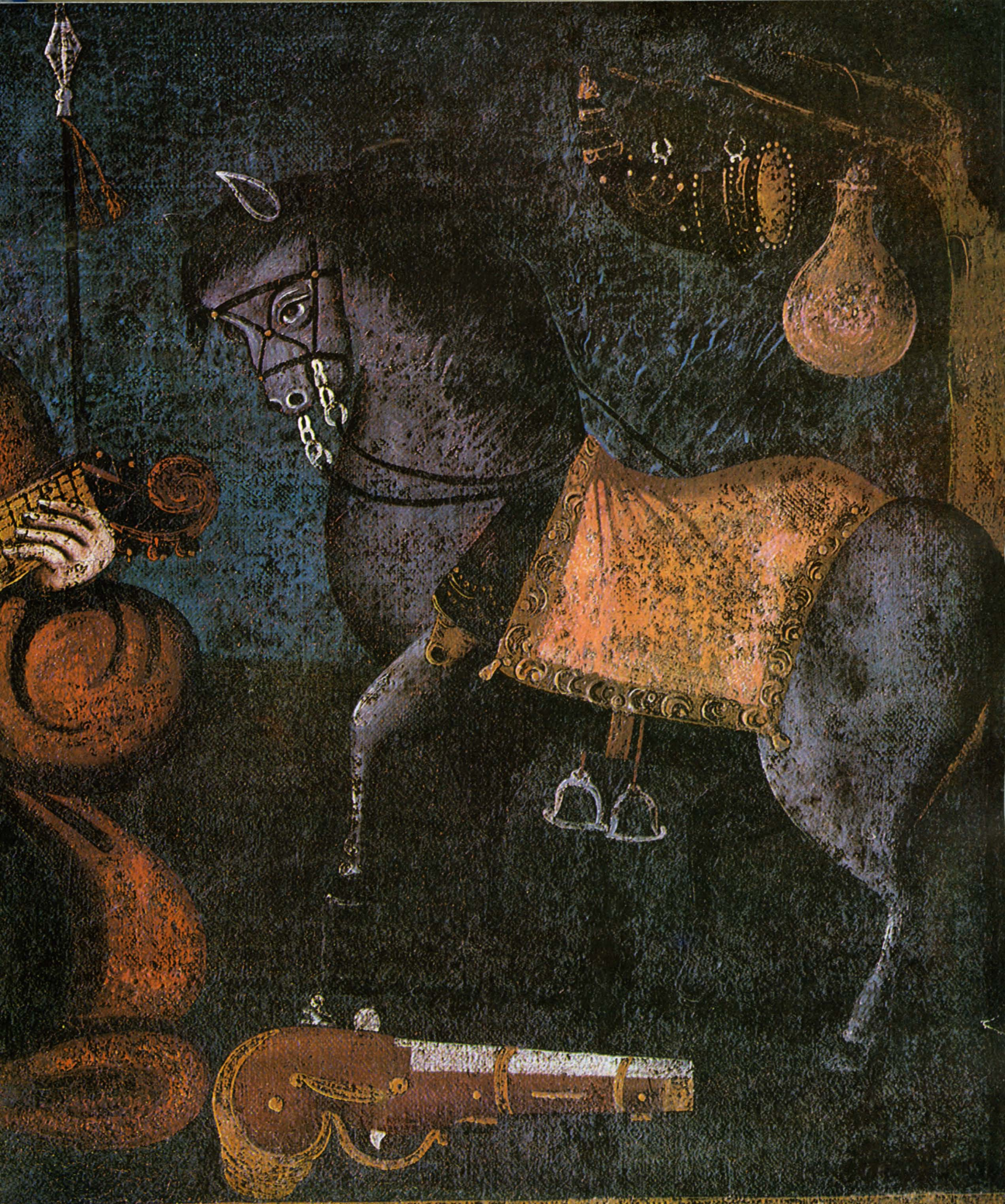
Київ «Мистецтво» 1993

Фотоальбом

ПАМ'ЯТІ

Моя золотая колыбель дала ей женщина молодая
Архив 2001. И. М. Бояков. Золотая колыбель. Пр.

УНДЕРСЛУП ДОУХА ШО НАОЗНУГО ТУМСТ
СТОВОЖАЛ ЗИ И СТМО ВЕНТИА ИЛО УЛО ЗЕМНОГО ПОДО

Пропонований альбом — це фоторозповідь про духовне багатство і самобутність українського народу. В альбомі представлені унікальні пам'ятки культури наших давніх предків: дерев'яні храми, фрески, кам'яна скульптура, кераміка, ювелірні прикраси, бронзові світильники. Читач ознайомиться з багатою колекцією козацької зброї.

Вітряки, млини, церкви, хати — ці старожитності розповідають про певні події, а також про життя та побут українського народу періоду XVI—XIX століть, коли великого поширення в народному побуті набули різьблення по дереву, розписи олійними фарбами меблів, речей хатнього вжитку, дерев'яного посуду, настінні розписи житла, надвірних господарських споруд, дерев'яних церков.

Численні зразки української народної вишивки, одягу, декоративного ткацтва, художньої кераміки вражають своїми високими художніми і вжитковими якостями.

Понад 280 кольорових фото дають уявлення про невелику частку безцінної народної скарбниці.

Упорядники

*Сікорський Михайло Іванович,
Тинна Лариса Іванівна*

Автор вступної статті
Гончар Іван Макарович

Наукові коментарі
Чемеса Валерія Федоровича

Макет та художнє оформлення
Тинної Лариси Іванівни

Автор фото
Крячко Станіслав Сергійович

...У

*Пребудьте, святі вітри нашої
пам'яті! Пребудь у віках, хато
наша біла, колодязю наш
чистий! І люди пребудьте із
правдою нелукавою, із серцями,
що прагнуть краси і долі...*

Чарівна душа нашого великого і стародавнього українського народу. Його думи, його поезія, його хист, його віковичний дух зафіксовані в тих безцінних скарбах, які побачите перед собою.

Ви відчуєте широкі простори нашої рідної Батьківщини, запашність і чарівність стародавньої полянської землі — Київщини, мальовничої Полтавщини, багатобарвної Чернігівщини.

Ви відчуєте дух козацької волі, що буяла в розлогих степах України, глибину віків нашої славної і трагічної історії, сприймете шелест жита і шум гаїв, спів соловейка і щебетання жайворонка, сльози матері і щастя закоханої дівчини...

Помірковане підсоння України, чарівна природа, бурхлива героїчна історія нашого народу сформували поетичну й героїчну душу його, яку він виявив у своїй безмежно багатій, розмаїтій творчості.

Наш народ так любив поезію, що жодного дня не був без неї, усі клітини його свідомого життя пройняті поезією.

Нема предмета — від ложки й писанки до великої будівлі — який би не був по-мистецькому оздоблений, як не було й того дня, свята чи події в родинному житті неспоетизованих. Усе життя — від народження до смерті — українця супроводжувала поезія, навіть умирав він поетично, бо не було такого небіжчика, якого не оплакано народним голосінням, своєрідним народним реквіємом аж до могили.

Тому й не дивно, що український народ називають народом-поетом, народом-митцем, народом-співцем.

Щоб глибше зрозуміти ціну і вартість мистецької культури нашого народу, треба сказати кілька слів про нашу народну культуру, частиною якої є і народне мистецтво. Пісня і рушник, дума і музика, танок і барвисте вбрання, гумор і малярство — усе єдине ціле, що створювало неповторний національний образ українського народу, як і кожної нації.

Цільний образ нашої народної культури можна спостерігати під час визначних побутових подій, скажімо, весілля, яке можна без перебільшення назвати народною оперою, що виконується протягом тижня в супроводі всіх проявів української національної культури.

Поєднуються в цій опері пісня, музика й танок, що на тлі декорованої народним мистецтвом хати в найбарвистішому національному вбранні її учасників являє собою по суті неперевершену за красою побутову картину. Кожний прояв народної творчості тут був неподільний у своїй взаємодії.

Тут ми почуємо і пісні дружок і бояр, хорові пісні всіх учасників весілля, а також сольні співи світилок і свашок, троїсту музику, жарти, приказки, звичаї, танок, гру кобзарів і лірників. На стінах хати побачимо найкращі килими та рушники, під якими красуються барвисті картини з народного життя, історії, неповторні мами, народні образи. На різьблених мережаних мисниках художньо розмальований посуд, а на столах пишні скатерки, весільний ритуальний посуд: розмаїті ведмедики для горілки, дерев'яні розмальовані миски для короваю, макітри тощо. Ритуальний глечик зі свічкою, з пшеничним зерном; вбрання на учасниках вишукане, мальовниче до екзотики.

Те саме можемо спостерігати й на інших ритуальних видовищах чи з нагоди великих свят. Та й не тільки під час видатних подій чи свят. І будень був пройнятий творчим життям народу, що і в працю вкладав свою поетичну душу.

Ось чому, знайомлячись з народним мистецтвом, мусимо усвідомити, що це не якісь там легковажні забави, не якесь там другорядне мистецтво (як дехто схильний думати), це невід'ємна частина нашої великої народної національної культури, без якої наш народ ніколи не жив.

Це мистецтво наймогутніше, найхарактерніше, воно творене генієм усього народу за довгі віки існування нації. Воно є матір'ю всього і кожного професійного мистецтва і служить невичерпним джерелом натхнення для наших митців. На превеликий жаль, не всі наші діячі, яким би слід про це знати, дійшли до належного рівня культури й національної свідомості, щоб саме так це розуміти. Тому в нас не вивчають народної мистецької спадщини не тільки в загальноосвітніх школах, а й там, де вона мусить бути в основі навчання: в художніх школах, спеціальних технікумах та навіть у вищих художніх закладах.

Зневажливе ставлення до народної мистецької культури спричинилося до того, що вона почала скрізь зникати, занепадати, а наше професіональне мистецтво, яке перестало жити народним, втрачає свій національний вигляд, по суті, найголовнішу ознаку справжнього мистецтва.

Суспільство, яке не культивує і не береже вікових надбань культури свого народу, приречене на деградацію, на виродження, воно ніколи не виявить прогресу, не досягне розквіту.

Кожна нація світу за довгі віки свого існування створила,

випестила своє національне дерево життя. Таке національне дерево культурного життя має і Україна. І тільки тоді, коли ми вважатимемо культурну спадщину українського народу корінням і стовбуром нашого духовного життя, зарясніють майбутні мистецькі врожаї.

Не треба забувати й про те, що дерево не може рости без ґрунту, який його живить. Таким ґрунтом для дерева культури є глибоке минуле народу, а найголовніше — рідна мова народу, що лежить в основі всякого культурного і духовного життя.

Мова є першим мистецьким витвором народу. За довгі віки на основі рідної мови народ створює тисячі, мільйони народних пісень, дум, приказок, байок, казок, легенд, разом з цим неоціненні скарби народного мистецтва. Вони також є безпосереднім плодом творчості нашої мови. Як людина думала, так і висловлювала свою думку, так і творила.

Усі, чи майже всі, предмети народного мистецтва виконують в житті нашого народу не одну функцію, а дві або й три. Це функції ужиткові, або утилітарні, обрядово-ритуальні та мистецько-декоративні.

Візьмемо, наприклад, український рушник. Він побутує в кожній родині всюди і скрізь як ужиткова річ. Без нього ніхто не обходиться. Рушником витирають руки, тіло, з ним ходять до корови, пораються в кухні тощо, він завжди був при руці. За кількістю рушників деякою мірою визначають рівень побутової культури народу. Як ритуальну річ його вживали в усіх обрядах чи ритуалах від народження людини до її смерті: на родинях, на хрестинах, на весіллях, під час зустрічі, проводжаючи в дорогу, навіть труну в могилу спускають на рушниках. Особливо знаменну роль, навіть законодавчу, відігравав рушник на весіллі, бо саме слово заручини пішло від слова рушник. Як молодий чи молода, князь і княгиня ставали на рушник, це був апогей весілля, це був закон.

Недарма про це складено багато пісень. Ось для прикладу одна з таких пісень: «Коли б мені, господи, неділі діждати, на рушничок стати, тоді не розлучать ні батько, ні мати, ні суд, ні громада, хіба розлучить заступ та лопата». Або: «...А хто ж тее відерце дістане, той зі мною на рушничок стане...»

І третя функція рушника — мистецько-декоративна, ними оздоблюють хати-світлиці. Не було та й зараз нема хат на Україні, особливо по селах, де б не було рушників на стінах, картинах, образах. Рушники надають хаті національного характеру, святковості, поетичності, урочистості.

Інтернаціональна культура пишається внеском української культури. І ми повинні гордитися вкладом своєї національної культури у світову. А чи багато ми самі знаємо про неї? Мабуть, небагато, коли так мало її любимо, а ще менше про неї піклуємось.

Усе, що ви перед собою побачите, хай збудить у вас почуття палкої, найщирішої любові до поетичної душі матері-України, і хай любов ця стане могутнім стимулом для її прекрасного майбутнього та буйного розквіту!

ІВАН ГОНЧАР,
заслужений діяч мистецтв Української РСР,
лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка

І, поки ми тут
 ставимо палатки
 І в казаночку
 булькає вода —
 Душа якогось
 первісного предка,
 Можливо, нас з-за брили
 спогляда.
 От він заліз
 та й думає бровами,
 Бо сенс у слово
 ще не вмів убгать:
 — Мільйони літ між мною
 і між вами,
 Але який солодкий
 дим багать!
 (Ліна Костенко)

Воїн. Скіфська ка-
 м'яна скульптура.
 V ст. до н. е.

Stone sculpture of
 Scythian warrior,
 5th century B. C.

П ридніпров'я. Переяславщина... Благосло-
 венна українська земля. Миле серцю і ду-
 ші слов'янській давньоруське осердя. Віки
 перебігли цим краєм, залишивши нині
 суцям неоціненні скарби — пам'ятки мате-
 ріальної та духовної культури багатьох племен
 і народів. У столичному місті землі переяслав-
 ської, що опосілося над берегами предкович-
 ного Трубежа, кожен з нас може пройти оберегами
 пам'яті роду і народу, прихилитися до рідних кри-
 ниць. Саме тут, на території Переяславського музею
 народної архітектури і побуту, осягаєш узагальнений
 образ усієї нашої України з її гіркою і величною
 долею. 127 тисяч експонатів промовляють до нашої
 пам'яті, утверджують нас у любові до рідної землі...

Скіфські бронзові прикраси: браслет і заколки. V—III ст. до н. е.

Scythian bronze decorations: bracelet and pins. 5th—3rd century B. C.

відомих у світі бронзовий таз-лутерій — святкова чаша скіфських царів (V ст. до н. е.) із вишуканими оздобами фігурних ручок і трьома фігурними анімалізованими ніжками якоїсь тварини. Багато було претендентів на володіння і зберігання визначної речі, та честі такої здобувся переяславський музей.

The oldest exhibits in the Pereyaslav-Khmelnytsky Open-Air Museum of Ethnography are stone images of Scythian warriors dating back to the 7th century B. C. Settled on the Black

Чи не найдавнішими експонатами музею просто неба є знайдені на території України і привезені до Переяслава кам'яні статуї скіфських воїнів, кам'яні баби, що своїм походженням сягають VII ст. до н. е. Скіфи, прадавні мешканці причорноморської України, залишили нам неповторні вияви художньо-ужиткової майстерності. Особливу любов виявляли вони до металу, про що свідчать представлені в музеї унікальні експонати: шолом, наконечники списів, браслети. Одним з найцінніших скарбів, знайдених у с. Піщаному Золотоніського району на Черкащині, є єдиний з

Скіфський бронзовий таз-лутерій та його фрагмент. V ст. до н. е.

Scythian bronze bowl. 5th century B. C.

Sea side of the Ukraine, the Scythians produced unique handcrafted articles and were especially good at metalwork. You can see this for yourself at the exhibition, which displays a helmet, arrow heads and bracelets. One of the most valuable treasures is the bronze festive bowl of the Scythian tsars (5th c. B. C.) which was found in the village of Pishchane, Zolotonosha district, Cherkassy region. Graceful in form, the bowl has decorative handles and three legs shaped like fabled animals. There were many contenders for the right to keep this invaluable treasure; at present it is in the Pereyaslav Museum.

1966 року під час будівельних робіт на території музею народної архітектури і побуту, на схилах річки Попівки було виявлено людське житло черняхівської культури II—IV ст. Залишки житла мазанкового типу (напівземлянка) з добре збереженою глиняною піччю і лежанкою були повністю відреставровані, і тепер це чи не єдиний цілісний експонат, що представляє житло черняхівської культури, знайдене на території нашої країни.

In 1966, during construction work in the territory of the Museum of Ethnography on the slopes of the Popivka River, a Chernyakhivska culture dwelling (2nd — 4th century A. D.) was excavated. The remains of the dwelling (a cob-house) with a well-preserved clay stove and bed were thoroughly restored. At present, it is one of the few intact exhibits representing the dwelling of the Chernyakhivska culture found in our country.

Копія збруцького ідола — статуї давньослов'янського язичницького бога (найімовірніше, Святовита)

Район Трубизької і Каранської заплав — це незаймані луки. Далі від Дніпра заплавні луки переходять у безкрай степ. Простори ці одвіку приваблювали людей, що полишили по собі непересічні пам'ятки культури. На території переяславського музею відновлено святилище, яке розкопали 1984 року на горі Богит біля Збруча. Тут же встановлено копію збруцького ідола, форма

The Zbruch idol, statue of an ancient Slav pagan god. Replica

якого відображає цілісну космогонічну систему, що склалася у слов'ян до IX ст.

A pagan place of worship (excavated in 1984 on Bohit Mount near the Zbruch River) was reconstructed on the grounds of the Pereyaslav Museum. A copy of the Zbruch idol has been set up here. This idol reflects the entire cosmogonic system which the Slavic people had formed by the 9th century.

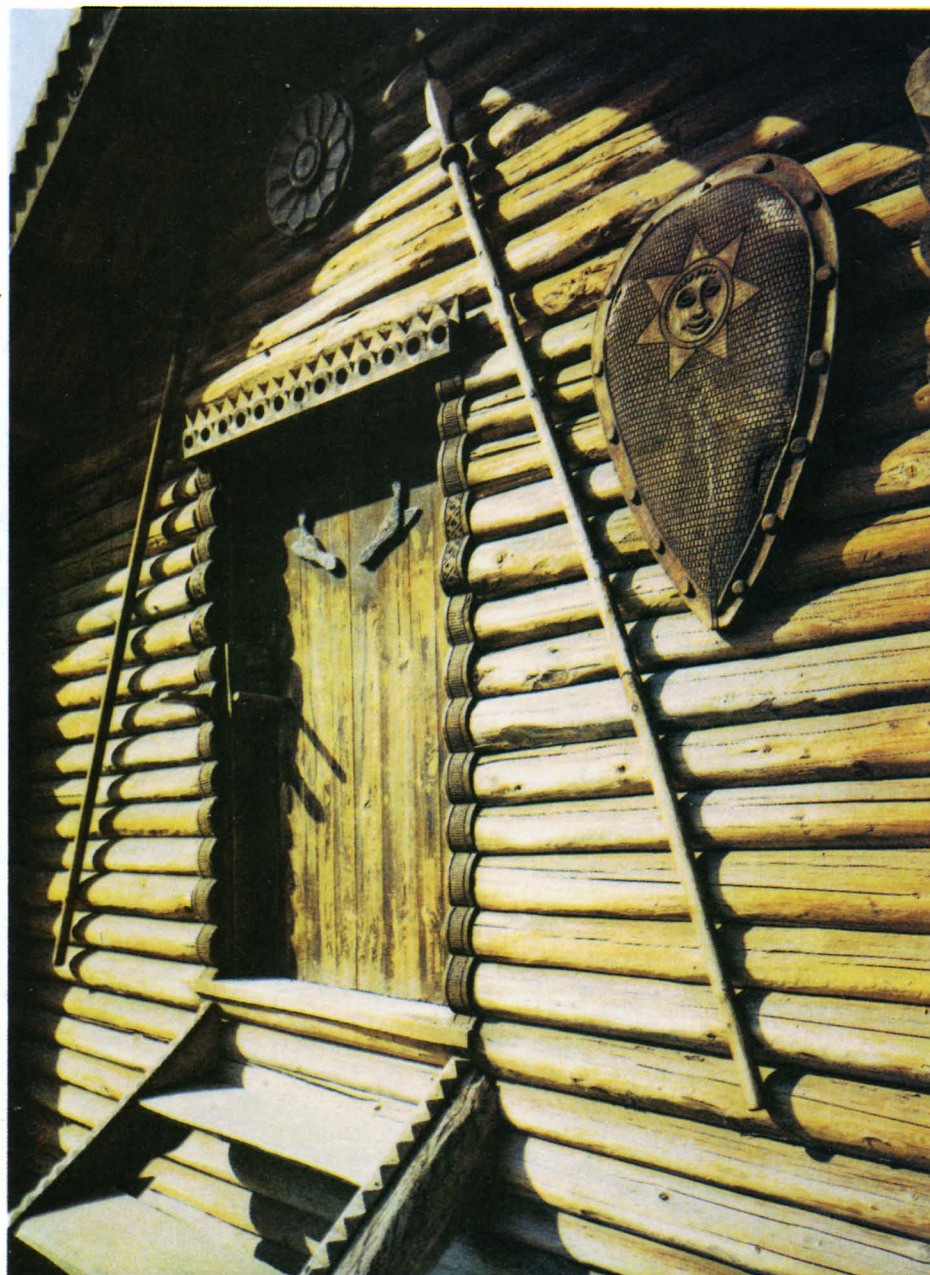

О музи, музи кам'яні!
Де грім душі,
народжений з любові?
Ви мовчите,
ви плачете в мені.
Душа тисячоліть шукає
себе в слові.

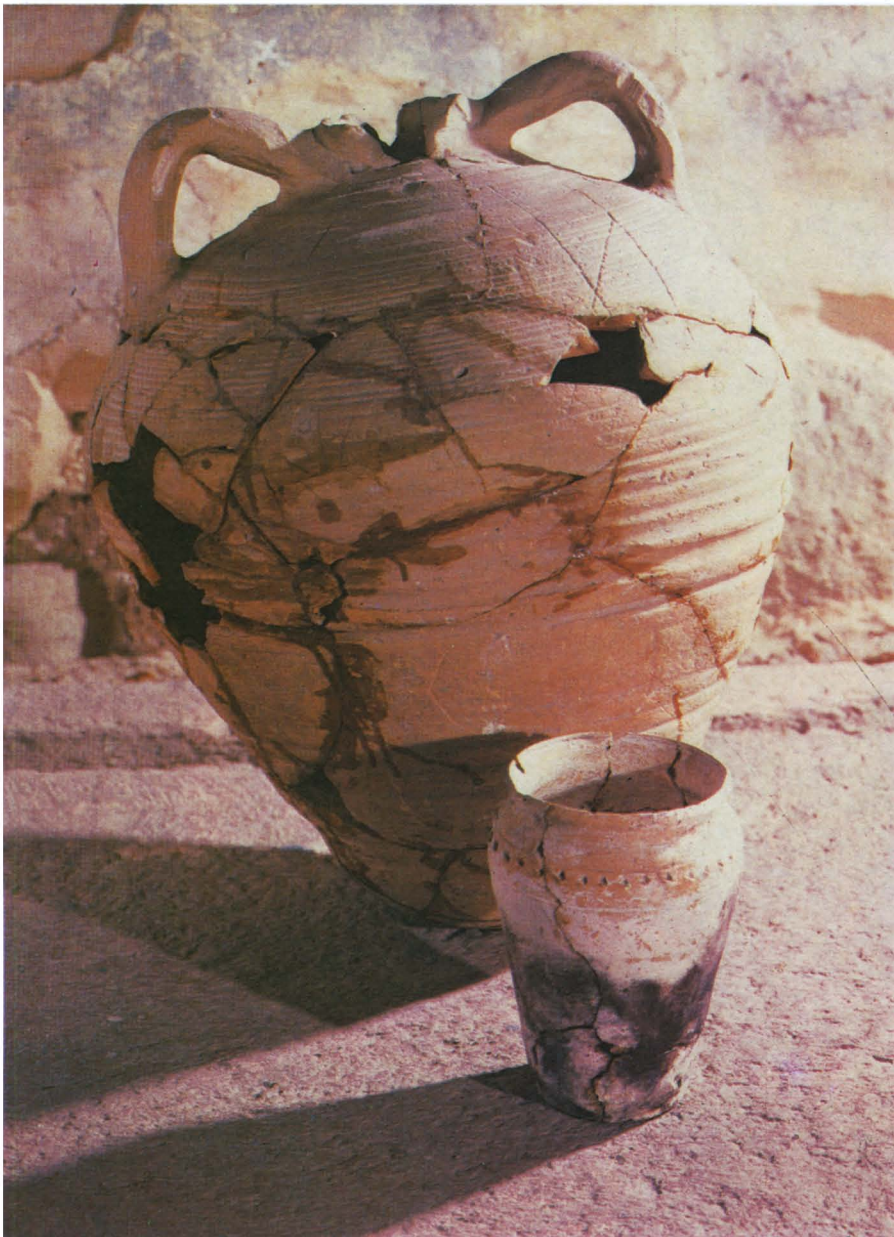
(Ліна Костенко)

Житлово-господарський комплекс. XI ст. (реконструкція)

Dwelling and husbandry complex of the 11th century. Reconstruction

Переяславська земля вважається історичним ядром Київської Русі, етнічним центром, де згодом (XII—XIII ст.) відбувався процес формування і консолідації майбутньої української народності. Культурні цінності, створені генієм давньорусичів, стали основою національних культур українського, білоруського, російського народів. Кращі з цих творінь стали набутокм європейської і світової культур. Дерев'яне житлове будівництво у Київській Русі якраз належить до визначних пам'яток матеріальної культури. Реконструйовані зразки давньоруських жител відображають господарську доцільність і мистецьку гармонію людини і природи, прагнення злиття з нею в загальному плануванні і в елементах обов'язкового декору.

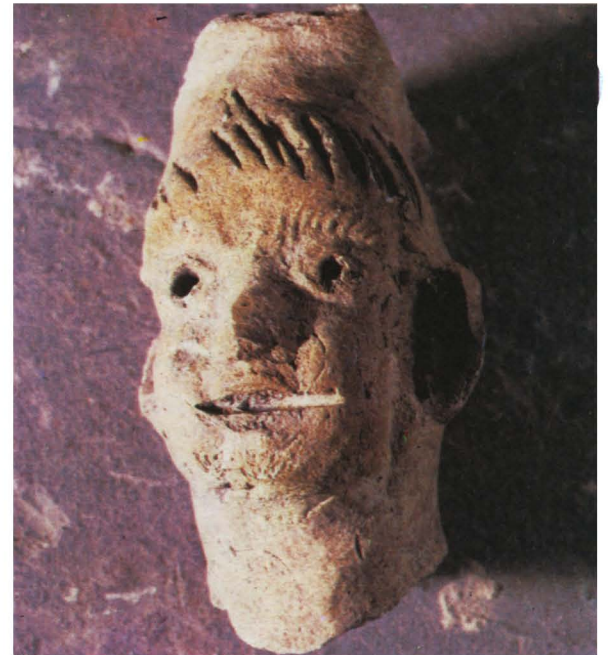

ст.), яка знаходилась у Спаській церкві — храмі-усипальні князівських родин м. Переяслава. Багато цікавих знахідок поталанило знайти археологам і краєзнавцям під час розкопок знаменитих переяславських храмів — Михайлівської та Андріївської церков.

Амфора та керамічна посудина. X ст.

Amphora and ceramic vessel. 10th century

In the time of Kievan Rus, the Pereyaslav area was famous for its pottery and clay figurines. Clay dishes were mainly made on the potter's wheel. Even today the preserved items — a 10th-century amphora

Фрагмент антропоморфної статуетки-іграшки. X—XIII ст.

Toy figurine. Detail. 10th—13th century

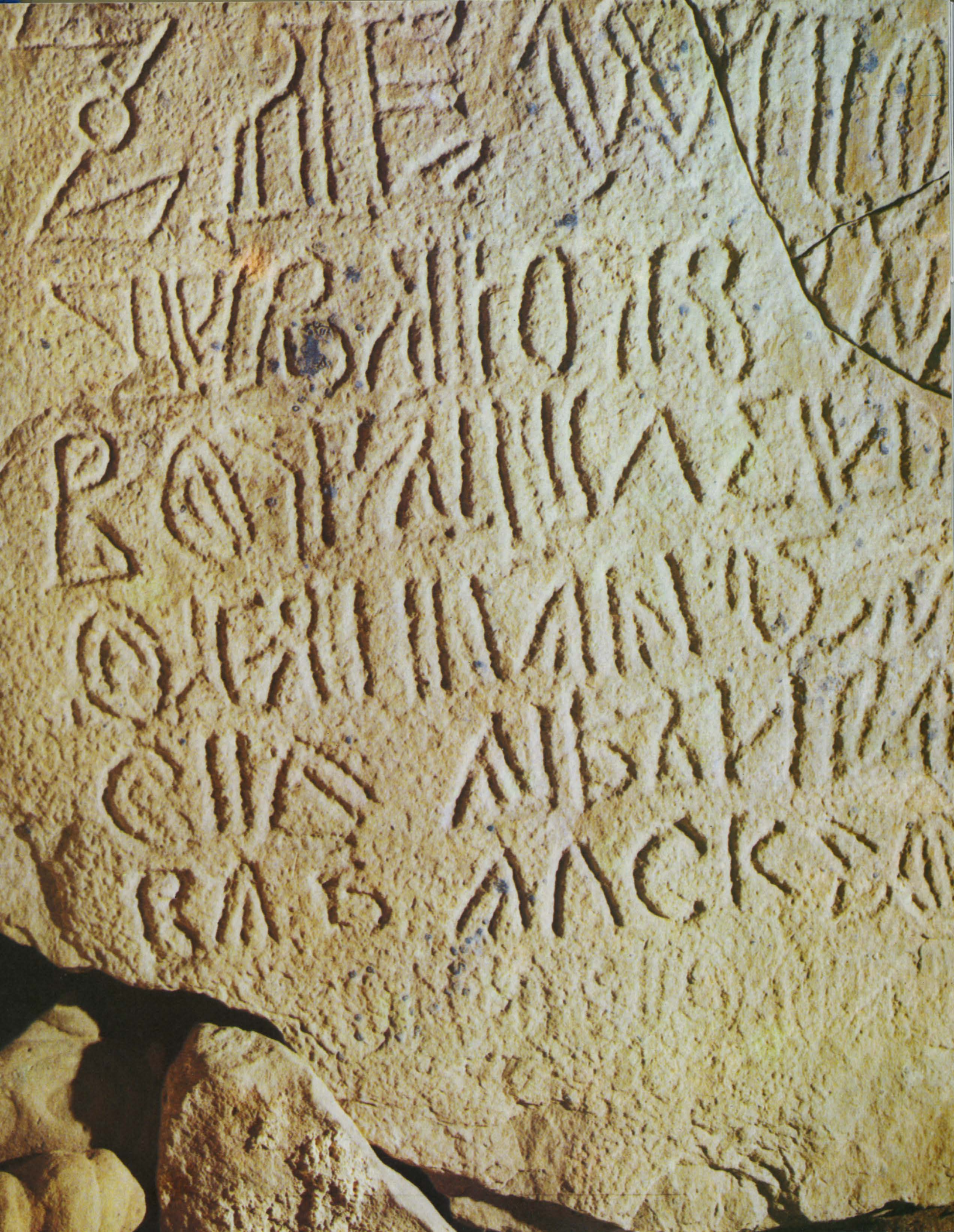
Високого рівня досконалості набуло на Переяславщині в часи Київської Русі виготовлення глиняного посуду та невеличких глиняних скульптур. Посуд виготовлявся переважно на ручному гончарному крузі. Навіть сучасний вигляд амфори X ст. із села Харківці Переяслав-Хмельницького району та керамічної посудини (X ст.) свідчить про неабиякий хист невідомого майстра. А фрагмент антропоморфної статуетки-іграшки (X—XIII ст.) знайдено під час розкопок у самому Переяславі, так само, як і зразок плінфи із зображенням орла (XI ст.), кам'яну плиту із загадковим написом (XI

and a 10th-century vessel — reflect the great skill of the unknown master-craftsman. A fragment of an anthropomorphic toy figurine (10th — 13th century) was found during excavations conducted in Pereyaslav, also a *plinthoi* sample with the representation of an eagle (11th c.), and a stone slab bearing a still undeciphered inscription (11th c.) which was unearthed in the Church of Our Savior, the Pereyaslav princes' burial place. Archaeologists and local lore experts discovered a number of important items during excavations in the famous St. Michael's and St. Andrew's churches of Pereyaslav.

Плінфа із зображенням орла. XI ст.

Plinthoi the with the representation of an eagle, 11th century

Найпростіший тип жител періоду Київської Русі являли наземні зруби з двосхилим дахом і дощатою підлогою. Споруду прикрашало декоративне різьблення. Будова складалася, як правило, з двох приміщень — житла і сіней. Господарська будівля мала два яруси. Перший використовувався як хлів, а другий, холодний, призначався для зберігання зерна та інших продуктів. Обійстя обгороджувалося дерев'яним частоколом.

The most typical dwelling structure of the Kievan Rus period is represented by an overland framework with a gable roof and wooden floor. The structure was usually decorated with carving. As a rule, the structure consisted of two chambers, the *seni* (vestibule) and the dwelling-room proper. The husbandry building had two floors: the first was used for cattle,

the second, unheated, was intended for the storing of crops and other products. The premises were surrounded by a wooden fence.

Зруб з двосхилим дахом, прикрашений різьбленням. XI ст.

Wooden hut with gable roof decorated with carving. 11th century

Давньоруський щит і фрагмент частоколу. XI ст.

Old Rus shield and paling. Detail. 11th century

Фундамент Спаської церкви — храму-усипальниці переяславських князів (XI ст.), розкопаний 1953 року, і в сучасному вигляді вражає уяву просторовим вирішенням внутрішніх об'ємів величної споруди. До нащадків промовляє камінь — матеріалізована субстанція неперервності нашої пам'яті...

Foundation work of the Church of Our Savior, a burial place of Pereyaslav princes (11th c.) was unearthed in 1953. Even the remains of this grandiose structure are striking for their compositional balance. Our ancestors speak to us in the language of stone.

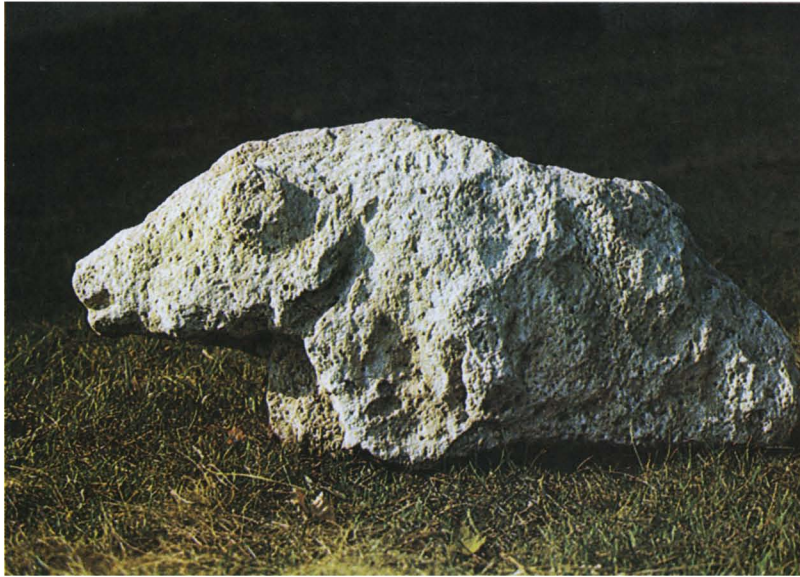
Житло періоду Київської Русі. XI ст. (реконструкція)

Дерево — основний будівельний матеріал давньоруської епохи. Звичайно ж, будівлі відрізнялися одна від одної і призначенням, і розмірами, і старанністю виконання, і зовнішнім оздобленням. Скромному дерев'яному житлу XI ст. (реконструкція) ніяк не дорівнятися княжим палатам, та все ж і в ньому проступає тиха гармонія з навколишнім середовищем... Палилося взимку начорно, зате ж і тепліше було...

Wood was the main construction material of Old Rus period. Naturally, the structures differed considerably as to their size, purpose, skill of execution and exterior decor. This modest 11th — century dwelling place (reconstructed) could not challenge the beauty of the princes' palaces, but still, the quiet harmony with nature is striking... In winter, it was heated by stove without chimney (the so-called "black" heating), but it was quite warm indoors.

Kievan Rus dwelling place. 11th century. Reconstruction.

Фігури тварин: ведмедів, лева з вершником. VI — поч. VII ст.

Animal figurines: bears, lion with rider. 6th — early 7th century

Половці... З цим кочовим войовничим народом тісно пов'язана історія давньої Русі XI—XIII ст. Найвизначніша літературна пам'ятка давньоруської епохи, написана у кінці XII ст., розповідає про половецький похід новгород-сіверського князя Ігоря Святославича 1185 року... Половці, або ж кипчаки, крім скотарства, з успіхом займалися й різноманітними ремеслами. Зникнувши згодом з історичної арени, половці полишили серед південноукраїнських степів чудові зразки кам'яної скульптури. Так, наприклад, особливою художністю відзначаються скульптурні фігури тварин (вед-

медя, лева з вершником VI — поч. VII ст.), віднайдені у половецькому святилищі, в чому можна переконатися, зробивши, звичайно, похибку на його величність «час», який не жалює і каменю...

The history of ancient Rus in the 11th—13th century was closely connected with the *polovtsi*, militant nomads. The outstanding literary monument of the Old Rus epoch written in the late 12th century tells about the Polovtsian campaign of Novhorod-Siversky Prince Igor in 1185... The *polovtsi*, along with

cattle-breeding, indulged in various crafts. In time, however, they were ousted from the historical scene but the south Ukrainian steppe retains numerous examples of *polovtsian* stone sculptures. The refined artistic taste is inherent in the animal figurines (bears, a man riding a lion, 6th — early 7th century) found in the *polovtsian* sanctuary. Regrettably, time has not spared even stone...

Половецькі язичницькі ідоли, що їм поклонялися степовики, — величні кам'яні скульптури з майстерно опрацьованими деталями. Ідоли не одне століття височіли на курганах, у половецьких святилищах, напружено вслухаючись крізь невсхухне шумовиння ковилового степу у віддалений гуркіт кінських копит, уривчасті гуки гордовитих вершників. Як усякі атрибути вірування, форми половецьких святинь є досить канонізованими, хоча навряд чи

Половецькі кам'яні баби. XII—XIII ст.

Polovtsian stone images. 12th — 13th century

Половецький кам'яний ідол. XII ст.

Polovtsian stone idol. 12th century

можна серед них знайти дві однакові фігури... А ці різного ступеня збереженості ідоли прибули на Переяславщину з Херсонської та Миколаївської областей.

Polovtsian pagan idols worshipped by the steppe nomads are giant stone sculptures with skilfully worked-out details. For many centuries these idols stood on mounds adorning polovtsian places of worship and listening attentively through the incessant rustle of the feather-grass steppe into the distant clatter of horses' hoofs and curt shouts of proud horsemen. Being attributes of faith, forms of the polovtsian idols were determined by the canons, though you would hardly find two identical figures... These statues have come to the museum from the Kherson and Mykolaiv regions.

Металеві декоративно-ужиткові вироби епохи Київської Русі... Про неабияку майстерність давньоруських ювелірів свідчить хоча б перелік використовуваних ними технік для обробки кольорових металів: литво, волочіння, скань, філігрань, карбування, емаль тощо. Найпоширенішим було литво. Розплавлений у спеціальних глиняних посудинах метал розливали у заздалегідь підготовлені форми. Найчастіше використовувалася бронза, яка представлена у Переяславі знайденими під час розкопок Спаської церкви свічником, витон-

Бронзовий свічник та його фрагмент. XI ст.

Bronze candle-holder and detail. 11th century

Бронзові прикраси вівтаря Спаської церкви

Bronze ornaments from altar of the Church of Our Savior

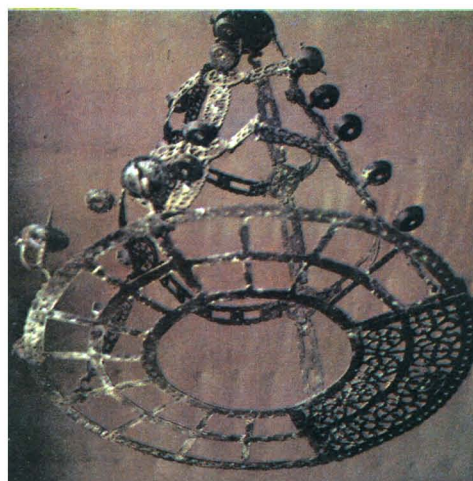
Хорос-люстра та її фрагмент. XI ст.

Chandelier and detail. 11th century

ченою люстрою-хоросом, фрагментами декору вівтаря тощо. Наш сучасник обов'язково відзначить у цих предметах досконалу техніку.

The mastery of Old Rus jewellers can be illustrated by a list of techniques applied in ancient jewellery: casting,

drawing, cloisonné, filigree, engraving, granulation and so on. Casting was most widely practised. Heated in special clay bowls, metal was moulded in forms prepared beforehand. Bronze was frequently used by Old Rus jewellers. In the Pereyaslav Museum ancient bronze is represented by a candle-holder, an elegant chandelier, and a fragment of the altar decor, all found during excavations in the Church of Our Savior.

Січ — мати,
а Великий Луг — батько!
Степ та воля —
козацька доля!..

Ворота козацького
постою. XVII ст.
(реконструкція)

Gate of Cossack inn.
17th century: Recon-
struction

Козаччина... Січ... Невмируща слава Украї-
ни! Середньовічна козацька республіка.
Мужні оборонці рідної землі, осередок
волі, патріотизму, високої духовності.
Що далі нащадки від тих часів, тим велич-
нішим постає перед нами цей націо-
нально-політичний феномен. «А історія —
поема вольного народу!» — згадуємо
слова Тараса Шевченка...

Переяславський музей являє нам відроджену
стараннями його співробітників, усіх шану-
вальників козащини цілісну картину життя
і боротьби, побуту і культури запорожців.
Вражає кожного відтворення козацького постою
XVIII ст., здійснене 1977—1978 рр. Постій охоплює
площу розміром 65×45 метрів.

В експозиції музею представлено автентичні зразки козацької зброї, які не тільки служили хоробрим воякам, а й являють нам сьогодні неабияку майстерність в оздобленні та декоруванні козацьких атрибутів, як ось ці крем'яні рушниці, пістолі, порохівниці часів визвольної війни українського народу (XVII ст.). Козацький одяг та обмундирування були функціональними. Під час великих церковних свят та під час розваг козаки полюбили вдягатися хвацько, навіть визивно. Чуб-оселедець, довгі вуса, люлька — теж обов'язкові атрибути...

Порохівниці, прикрашені різьбленням. XVII ст.

Powder-boxes decorated with carving. 17th century

Український козак. Мал. Т. Калинського

Ukrainian Cossack. Drawing by T. Kalynsky

Козацькі крем'яні рушниці, прикрашені карбуванням на сріблі. XVII ст.

Cossack flint rifles, decorated with engraving on silver. 17th century

The museum exhibition includes samples of authentic Cossack weaponry, which not only served military purposes, but showed considerable skill in their decoration. Among them are a flint rifle, pistols and powder boxes dating back to the period of the Ukrainian liberation struggle in the 17th century.

Cossack garb and military outfits were functional. On church holidays and in time of recreation Cossacks used to wear bright, even garish clothes. The Cossack hairstyle, long mustache and pipe were absolutely essential.

Сторожова козацька вежа... Що побачить дозорець з неї — майбутню перемогу і славу а чи смерть героїську козацьку?

A Cossack watch-tower... What did a guard see from there — victory and glory or heroic deaths, as become Cossack warriors?

Запорозький козак.
Мал. Т. Калінського

Zaporozhian Cossack.
Drawing by T. Kalynsky

Ятагани і козацька шабля. XVII ст.

Yataghans and Cossack sabre. 17th century

Ходім, я напою
тебе Дніпром.
Я нагодую очі твої
степом.
Могили України покажу.
Ніяких віжок
на тобі не стерплю,
В Чумацький Віз —
і то не запряжу.
(Ліна Костенко)

Козацький хрест
(1499 рік) із с. В'ю-
нище на Переяс-
лавщині

Cossack cross (1499).
Village of Vyunishche,
Pereyaslav district

Козацька церква.
XVIII ст.

Cossack church.
18th century

Портрет Богдана Хмельницького. Невідомий художник. XVII ст.

Portrait of Bohdan Khmelnytsky. Unknown painter. 17th century

Гетьман України Богдан Хмельницький, визначний полководець, державний діяч і дипломат, головна постать визвольної війни українського народу проти шляхетської Польщі (1648—1654). Портрет гетьмана в урочистому вбранні належить невідомому художнику XVII ст. Унікальні експонати музею — шабля Б. Хмельницького, а також парадна шабля з особистої охорони гетьмана. Бунчук і булава — символи гетьманської влади на Україні XVII ст.

Ukrainian Hetman Bohdan Khmelnytsky, a famous military commander, statesman and diplomat, was the principal figure in the liberation war led by the

Шабля Богдана Хмельницького. XVII ст.

Sabre of Bohdan Khmelnytsky. 17th century

Булава і бунчук — символи гетьманської влади. XVII ст.

Mace and horse-tail, symbols of the Hetman's power, 17th century

Парадна шабля з особистої охорони Богдана Хмельницького

Parade sabre of Hetman's bodyguards

Ukrainian people against the Polish lords in 1648—1654. This portrait of the Hetman in festive attire was painted by an anonymous 17th-century painter. The unique museum exhibits also include Khmelnytsky's personal sabre, as well as a parade sabre of the

Hetman's safeguards. A horse's tail and a mace were symbols of the Hetman's power in the Ukraine in the 17th century.

Козацькі пістолі, прикрашені карбуванням на міді, та порохівниця. XVII ст.

Cossack pistols decorated with engraving on copper; a powder box. 17th century

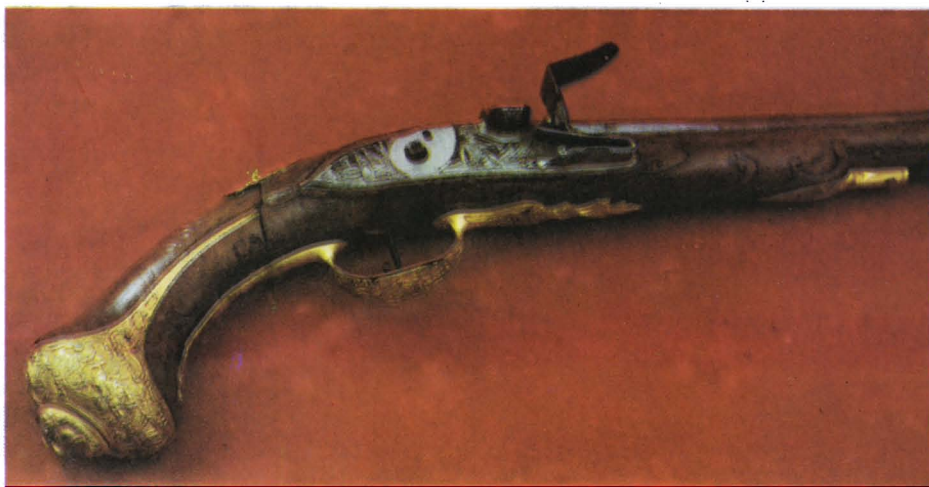

народу повного визволення. Росія перебувала під владою царизму, який вів реакційну політику національно-колоніального гноблення у відношенні всіх підкорених народів. Від самодержавного ладу терпів так само й український народ».

(І. П. Крип'якевич.
Богдан Хмельницький)

The decree adopted by the Zemsky Sobor (Council) in 1653 under the Russian Tsar approved the reunification of the Ukraine with Russia.
"The decision of the Zemsky Sobor was of great

Постановою Земського собору (1653 р.) при російському цареві було схвалено наступне возз'єднання України з Росією.
«Рішення Земського собору мало велике значення для дальших відносин Росії з Україною. Особливо важливим було те, що Росія визнала фактично і юридично Україну вільною, незалежною країною, яка може вступати у зв'язки з іншими державами... Проте об'єднання не принесло українському

Дерев'яна фляга, прикрашена різьбленням. XVII ст.

Wooden flask decorated with carving. 17th century

significance for the forthcoming relations of Russia and the Ukraine. Of special importance was the fact that Russia, both *de facto* and *de jure* recognized the Ukraine as a free and sovereign country which could maintain contacts with other states. The reunification, though, did not bring the Ukrainian people complete liberation. Russia was under the rule of tsarism which pursued the reactionary policy of national-colonial oppression of all the subjugated nations. Ukrainian people suffered from the autocracy as well."

(І. П. Крип'якевич.
Богдан Хмельницький)

Сторінки ухвали, яка на довгий час вирішувала майбутню долю України...

Pages of the Decree which for centuries determined the fate of the Ukraine

[illegible][illegible]

Переяславська рада — одна з визначних подій XVII ст. Експозиція музею дає можливість побачити не лише зразки козацької зброї — пістолі, мідний пояс, прикрашені карбуванням, пороховниці тощо, а й характерне військово спорядження російських воїнів.

The Pereyaslav Rada was one of the most significant events of the 17th century. Visitors to the museum can see not only Cossack weapons (pistols, copper belt decorated with engraving, powder boxes, etc.) but also military gear typical of Russian soldiers.

Військове спорядження російських воїнів. XVII ст.

Military accoutrement of Russian soldiers. 17th century

Козацька зброя: пістолі, мідний пояс, прикрашені карбуванням, пороховниці. XVII ст.

Cossack weaponry: pistols, copper belt, powder flasks decorated with engraving. 17th century

«У запорозьких козаків, як людей військового звання, відомі святі і відомі свята користувалися особливою повагою перед іншими: Покров пресвятої Богородиці, архістратиг Михаїл і Микола-чудотворець. На честь Покрови пресвятої Богородиці завжди влаштовували церкву в самій Січі; це свято мало подвійне значення для запорозьких козаків: під покровом Богоматері запорожці не боялися ні вражого вогню, ні грізної стихії...»

(Д. Яворницький)

Кістяні порохівниці, прикрашені різьбленням

Ivory powder-boxes decorated with carving

“People of military distinction, Zaporozhian Cossacks, held religious holidays in great honour. They specially revered the feasts of the Intercession of Our Lady, the Archangel Michael and St. Nicholas the Miracle-Worker. Zaporozhian Cossacks built in the Sich a church consecrated in honour of the Intercession of Our Lady, and, having Her Holy Intercession, the Cossacks feared neither enemy fire, nor elemental forces...”

(D. Yavornytsky)

Козацька церква 1606 року зберігає ознаки стилю

The Cossack Church (1606) has preserved features of the style

*Кто сердцем чист и душою,
Не нужна тому броня,
Не нужен и шлем на шею,
Не нужна ему война.
Непорочность —
то его броня,
И невинность —
алмазна стѣна.
Щит, меч и шлем
е му сам Бог.*

(Г. Сковорода. Пѣснь 20-я)

З переяславською землею пов'язані сторінки життя видатного українського філософа, поета, гуманіста і просвітителя Григорія Сковороди (1722—1794), який працював 1753 року в Переяславському колегіумі викладачем поетики. Крім того, Г. Сковорода досить тривалий час (1753—1758) проживав у селі Коврай поблизу Переяслава. Багато його видатних творів написані саме тут.

На портреті невідомого художника XVIII ст. Г. Сковорода постає людиною високої духовної напруги, що, звичайно ж, відповідає ідеям духовної свободи і «сродної праці», які відстоював мандрівний філософ — один з найосвіченіших представників своєї епохи. Нині у приміщенні колегіуму розташовано меморіальний музей українського філософа.

1972 року у приміщенні колегіуму відкрито музей Г. С. Сковороди. Тут відтворено історичну обстановку, експонуються меморіальні речі Г. Сковороди, тут дихає історія українського освітництва...

Бібліотека колегіуму часто правила Г. Сковороді за робочу кімнату. Нині в бібліотеці реставровано старовинні меблі. У шафах зберігаються близько 6000 книг, які були видрукувані у XVI—XIX ст., серед них і унікальні стародруки... «О библиотеко, ты моя избранныя, // О немногим книги чтомы!» — читаємо в одному з віршів ученого-філософа.

Будинок Переяславського колегіуму відзначає стиль українського бароко. Його зовнішні стіни прикрашені розкішним ліпленням із символічними зображеннями наук. На передньому плані — вхід до келії.

The Pereiaslav collegium building is in Ukrainian Baroque style. Its exterior walls are decorated with elaborate plaster work showing symbolic representations of various sciences. In the foreground: entrance into the cell

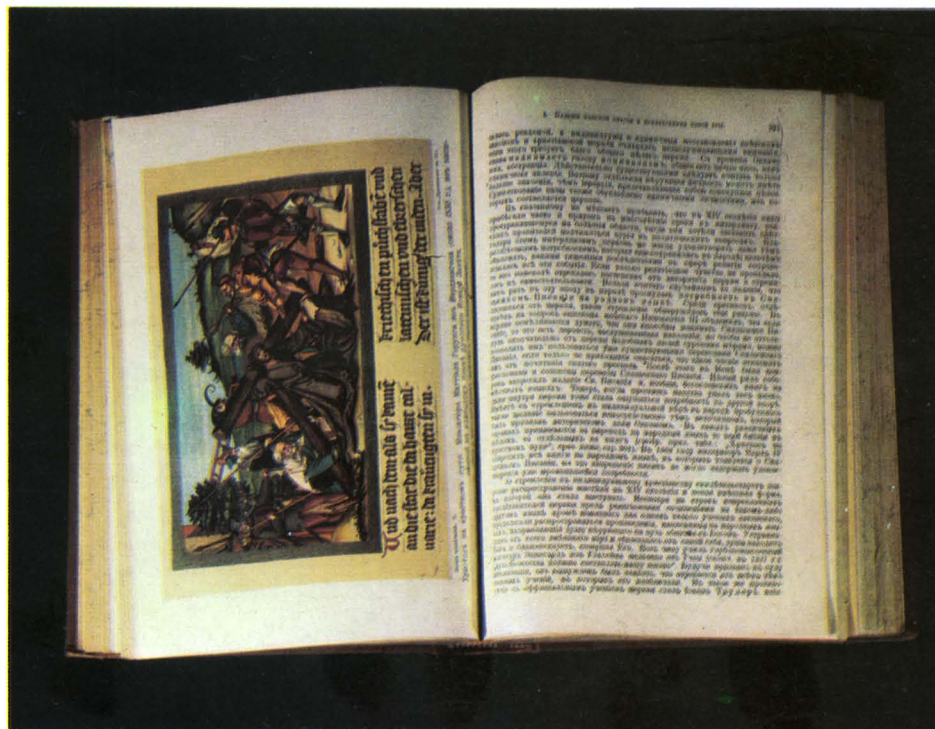

In 1972 the Hryhory Skovoroda Memorial Museum was opened in the building of the city collegium. The former interior was recreated, and Skovoroda's personal belongings were put on display. The history of Ukrainian Enlightenment breathes here... The collegium library often served Hryhory Skovoroda as a study. The old furniture has been restored in the library and its book cases now hold some 6,000 books dating back to the 16th — 19th centuries, among them some unique old printed folios. "Oh, library of mine // Only a few care to read your treasures!" reads one of philosopher's poems.

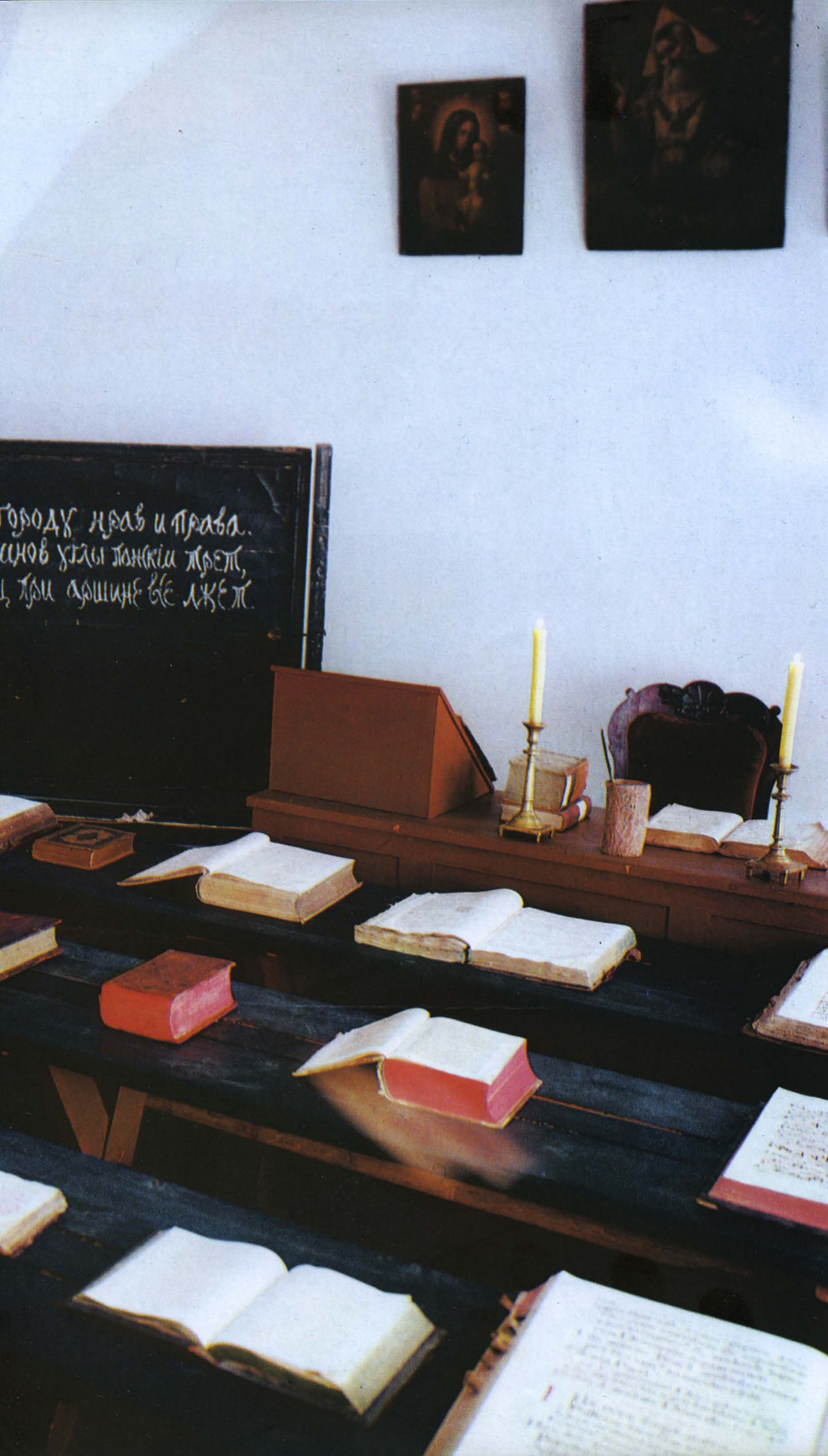
Внутрішній вигляд бібліотеки колегіуму
Interior of collegium library

Цим секретером користувався Г. Сковорода...
Hryhory Skovoroda's writing desk

Окрасою меморіального музею став відновлений інтер'єр класу поезики, де Григорій Сковорода читав лекції. Тут панував високий дух поезії, звучали вірші поетів античної доби, сучасників — вітчизняних і зарубіжних. Часом учитель читав і власні твори, вів бесіди про добро і зло, про призначення людини на землі, про її розум, про рух небесних тіл і віру Христову...

The restored interior of the auditorium where Hryhory Skovoroda delivered his lectures is now one of the most interesting sections of the museum. Here the spirit of poetry once reigned. The poems of ancient authors as well as of contemporary national and foreign poets resounded in this classroom. Sometimes the teacher recited his own works and spoke about good and evil, about Man's destination, Man's wisdom, about the route of heavenly bodies and the Christian faith.

▷

Інтер'єр келії, у якій жив поет-філософ, відтворений співробітниками музею, вводить нас в особливу атмосферу життя і творчої праці людини, що понад усе ставила гартування духу, ігнорувала матеріальні статки, любила свободу і плакала її в душах учнів...

The interior of the cell where the poet-philosopher lived has been restored. It introduces visitors to the specific atmosphere of the life and work of a man who above all valued the strengthening of man's spirit, who ignored material well-being, loved freedom and strove to instill a love for it in his pupils.

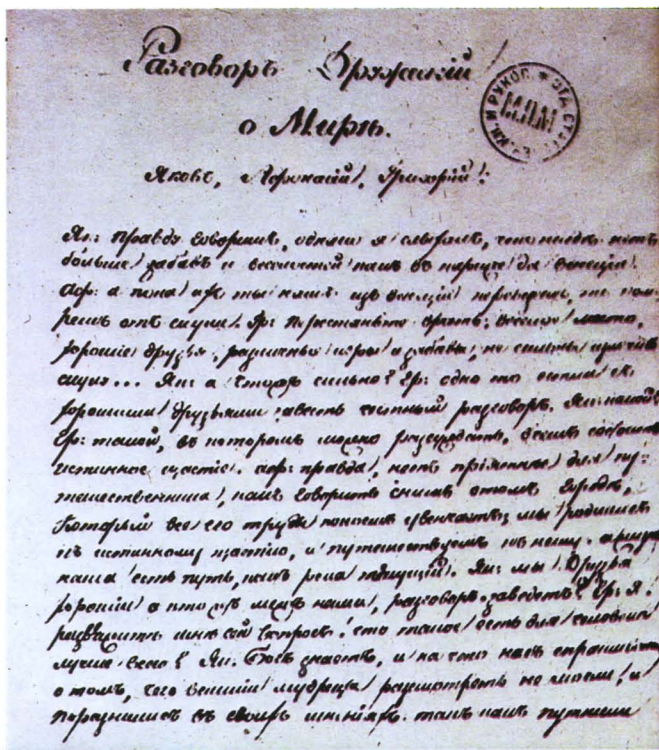

Декоративний розпис — один із найпоширеніших на Україні видів народного мистецтва. Його зустрінемо на будівлях, меблях, тканинах, речах хатнього вжитку, музичних інструментах тощо. Серед відомих майстрів декоративного розпису на Київщині — Марія Буряк — член Спілки художників України. Гармонізована колористика, неповторний народний, композиційно урівноважений малюнок — все це відзначимо у роботі М. Буряк «Сковорода на лоні природи», 50×60 см, темпера.

Decorative painting was widely practised in the Ukraine usually for the decoration of buildings, furniture, fabrics, household utensils, and musical instruments. Among the most famous folk painters in Kiev region is Maria Buryak, a member of the Ukrainian Artists' Union. M. Buryak's works are marked by harmonious colour scheme, and a unique line and composition. *Skovoroda Out For a Walk*, 50×60 cm, tempera.

Г. Сковорода прагнув до всебічного знання про природу і людину, тому не дивно, що серед книг, які він читав, знайдемо і паризьке видання «Історії природи» (1771 р.)

Skovoroda strove to acquire a versatile knowledge of Nature and Man; among the books he read we can find a Paris edition of *The History of Nature* (1771)

У меморіальному музеї Г. С. Сковороди представлені зразки автографів (у копіях) філософа-гуманіста, зокрема сторінки з діалогу «Разговор дружескій о мирѣ», який було опубліковано 1837 року. В ньому йдеться про проблему істинного щастя людини, її призначення на землі, про шляхи здобуття щастя. Філософ вважав, що щастя можна досягти лише тоді, коли мудрість вкаже людині, з чого воно складається, а доброчесність допоможе його досягти.

Лутче один год чист,
неж десяток сквернен,
Лутче в пользѣ десять лѣт,
неж весь вѣкъ без плода.

(Г. Сковорода,
Пѣснь 23-я)

Кохався поет і в музиці — кобза, ліра, цимбали, сопілка — цих українських народних інструментів торкалися його руки...

The poet loved music. He played many Ukrainian folk instruments, such as the kobza, the wheel-lyre, the dulcimer and the pipe

Preserved in the Skovoroda Memorial Museum are samples of his autographs (facsimiles), and pages from his dialogue *A Friendly Discourse on Peace* which was published in 1837. It deals with the theme of Man's happiness and ways to acquire it.

Возметъ Григорій Товариство, ми Єврей а Богъ твой.
Аф: о ками-то душою одоритъ павитъ... мистъ Свѣтъ да
Радоборется въ Сердцѣ твоѣмъ!.. мистъ да. Аф: Ево-то
ушираю оставивъте урешивъте своиъ фривотъ! мистъ да.
Аф: а нащо сѣ оставивъте мистъ, нащо на земли оставивъте
мистъ? мистъ: Свѣтъ. Аф: да мистъко вѣтъ похититъ
сѣ? мистъ: мистъко вѣтъ. Аф: Свѣтъ сѣ мистъко похититъ?
мистъ: Свѣтъ. Аф: нащо? мистъ: вѣтъ. Аф: вѣтъ сѣ мистъко похититъ?
мистъ: вѣтъ. Аф: вѣтъ, что мистъко не мистъко. Аф: вѣтъ
вѣтъ мистъко сѣ дохититъ, мистъко. мистъко мистъко вѣтъ
уши мистъко похититъ? мистъко: мистъко, что мистъко
не мистъко мистъко похититъ мистъко сѣ дохититъ? мистъко: мистъко
мистъко. Свѣтъ вѣтъ. мистъко: мистъко, мистъко, мистъко, мистъко
отдаивъте вѣтъ мистъко, вѣтъ мистъко, вѣтъ мистъко... мистъко
справедливо мистъко, что мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко
приходитъ мистъко мистъко. мистъко: мистъко, вѣтъ мистъко мистъко.
мистъко мистъко мистъко мистъко. мистъко, что мистъко мистъко мистъко.
сѣ мистъко, вѣтъ мистъко мистъко мистъко, вѣтъ мистъко мистъко, мистъко
мистъко мистъко мистъко. мистъко мистъко, что мистъко мистъко мистъко, мистъко
мистъко мистъко, на мистъко не мистъко. мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко
по мистъко мистъко мистъко мистъко; мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко
мистъко, мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко.
Аф: мистъко мистъко, что мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко.
Аф: мистъко мистъко? мистъко: мистъко мистъко, что мистъко мистъко мистъко мистъко
да мистъко мистъко мистъко. Аф: мистъко мистъко? мистъко: мистъко мистъко, что мистъко
мистъко мистъко, мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко
мистъко мистъко. Аф: мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко мистъко
мистъко мистъко мистъко мистъко? мистъко: мистъко мистъко, что мистъко мистъко мистъко мистъко

Я млин старий
на древній Україні.
Я вічний, мов козак Мамай
на скрині,
Він береже святі
скарби народу,
Забувши, скільки літ йому
від роду.

(В. Осадчий. Вітряк)

Нікого не залишають байдужими скрипучі свідки часу — колекція вітряків XIX ст. з різних місцевостей України...

Creaking witnesses of the past. The museum boasts a unique collection of 19th-century windmills from various regions of the Ukraine

Такими або майже такими були ворота садиби бондаря (XIX ст.); інтер'єр хати бондаря із с. В'юнище Переяслав-Хмельницького району, 1863 р.

That is what the gate of a cooper's homestead in the 19th century looked like. The interior of a cooper's cottage (1863) from the village of Vyunishche, Pereyaslav-Khmelnytsky district

Будівництво першого на Україні Музею народної архітектури і побуту просто неба почалося 1964 року на Татарській горі — околиці Переяслава-Хмельницького. Територія його становить нині більш як 30 гектарів. Вперше у вітчизняній музейній практиці створено хронологічний ряд музейної експозиції від епохи пізнього палеоліту до п'ятикамерного будинку кінця XIX ст. Центральне місце в музеї відведено сільським хатам і садибам...

Ця оселя середини XIX ст. була привезена на територію музею із с. В'юнище Переяслав-Хмельницького району

Традиційний інтер'єр хати столяра. Впадає в око поширений на Україні поліхромний розпис сволока характерним флористичним візерунком. Ужитковість і декоративність органічно поєднувалися в інтер'єрі українського житла.

A typical interior of a carpenter's cottage. The polychrome painting of the beam was widely practised in the Ukraine. Here its floral pattern is noteworthy. Functional value and decorative quality were often combined in the interior of a Ukrainian cottage.

This mid-19th-century house was brought to the museum from the village of Vyunishche, Pereyaslav-Khmelnytsky district

Every homestead cottage had a unique, especially when it belonged to a masterman, such as a cooper, a potter, a weaver or carpenter. Crossing the threshold of a cottage one could tell with certainty who its master was because every item displayed the skill and the very soul of its maker. The oldest and most widely practised kind of wood-making was probably cooperage. A cooper made kegs, barrels, and buckets, and wood of various trees, such as beech, oak, lime, willow, birch or pine was used for their production. In a cooper's workshop all tools and instruments had their particular places. The exhibition includes household articles made by coopers.

Кожна садиба, сільська хата мали своє обличчя, особливо ж коли вони належали сільському ремісникові — бондареві, гончареві, ткачеві, столярові... Переступивши поріг хати, можна було безпомилково встановити, хто в ній господарює, в кожній речі — душа і вміння майстра...

З усіх ремесел з обробки дерева найбільш давнім і поширеним є, очевидно, бондарство. Бондарі виготовляли діжки, барильця, балії, цебра тощо, матеріалом для яких була деревина різних порід: бук, дуб, липа, осика, береза, верба, сосна. У майстерні бондаря всі речі та інструменти мають своє місце. В експозиції пред-

Майстерня бондаря
A cooper's workshop

ставлені речі селянського вжитку, що виготовлялися бондарями. На щастя, дерев'яне хатне начиння не стало на сьогоднішній Україні лише привабливим музейним експонатом. У багатьох поліських, карпатських селах і сьогодні воно активно використовується у побуті, хоча своєю декоративністю не завжди, мабуть, уже може дорівнюватися зразкам, якими користувалися наші прадіди...

Речі селянського вжитку, що виготовлялися бондарями

Articles produced by the cooper

Клуна на обійсті бондаря із с. Хомуць Миргородського району на Полтавщині

A cooper's threshing barn from the village of Khomutets, Myrhorod district. Poltava region

У кожному селі проживав чинбар — майстер, що вчиняв шкіри; садиба чинбаря із с. В'юнище свідчить своїм виглядом про не такі вже й великі статки від того чинбарювання, а послуги ж його були ой як потрібні всім — старому й малому, багатому й бідному, бо шкіра — це взуття й одяг, кінська упряж та багато інших необхідних речей.

Every village had a tanner of its own. The exterior of this tanner's cottage from the village of Vyunishche illustrates the modest means of its master, though the tanner's skill was of great demand among villagers.

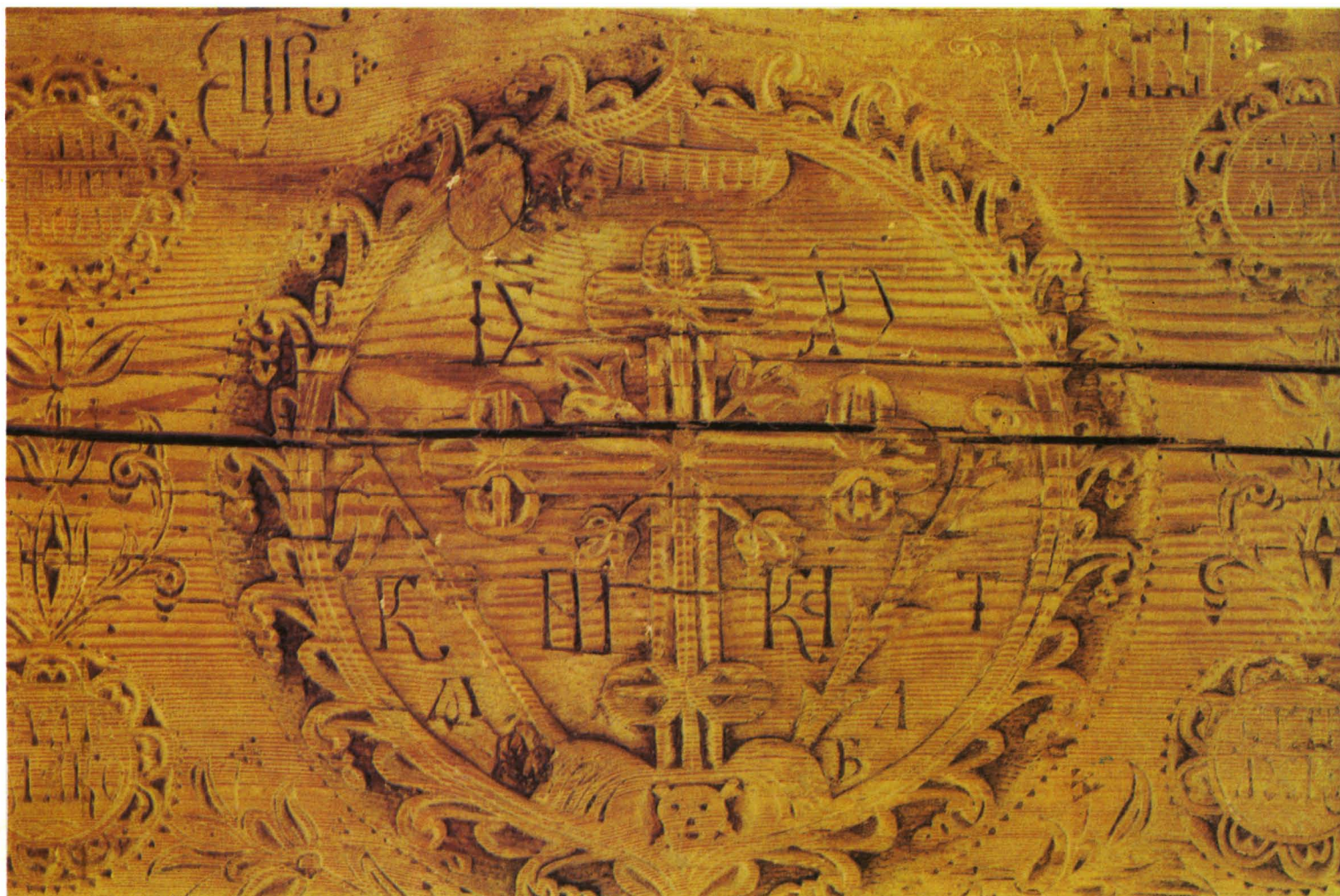
Інтер'єр вдовиної хати

Interior of a widow's hut

Садиба чинбаря, с. В'юнище Переяслав-Хмельницького району

Tanner's farmstead from the village of Vyunishcze, Pereyaslav-Khmelnytsky region

Прикраса воріт у садибі вдови. ХІХ ст.

Decoration of a widow's cottage gate. 19th century

Інтер'єр хати чинбаря, як будь-якої української оселі, мав традиційне планування. У відтвореному ж у музеї житлі чинбаря заслуговує на увагу розкішний дерев'яний різьблений сволок — справжній витвір мистецтва. Сволок, крім усього, — оберіг родини.

A tanner's cottage, like any other Ukrainian dwelling-place, had its traditional planning. This particular cottage recreated has an elaborate beam of carved wood. The beam, by the way, was considered to be the family's talisman.

Фрагмент сволока
The beam. Detail

Повітка з двору гончаря, с. Студеники на Переяславщині. Кін. XIX ст.

Shed in a potter's farmstead from the village of Studeniky, Pereyaslav district. Late 19th century

Гончарство на Україні виникло дуже давно, і сьогодні це одне з найбільш збережених ремесел. У музеї представлено і садибу гончаря — такий вигляд має повітка з двору гончаря, а таке своєрідне гвинтове різьблення прикрашало стовп невеличкої галереї в конструкції комори. Центрами київської кераміки були Межигір'я, Переяславщина, Богуславщина. Художня кераміка Київщини має чимало спільних рис із гончарським ремеслом інших регіонів України. Гончарний круг в українського народу, як і у багатьох інших, несе в собі і глибокий світоглядно-естетичний зміст — він уособлює ідею незнищенності буття, відродження усього живого із зміною пір року. А глина — матеріал Божий!..

Таке різьблення прикрашало стовп невеличкої галереї в конструкції комори із с. Добраничівка Яготинського району на Київщині. 1830 р.

This carving decorated the pillar of a small gallery of a barn from the village of Dobranichivka, Yahotyn district, Kiev region. 1830

In the Ukraine, the art of pottery has deep historical roots, and even today is extensively practised. The museum also features a potter's household. This is a barn of the potter's farmstead and original screw-patterned wood-carving decorates the pillar of a small gallery in the store-house.

The centres of Kiev ceramics were located in Mezhihiria, Pereyaslav and Bohuslav. Artistic ceramics produced there had many features in common with ceramic items produced in other areas of the Ukraine.

For the Ukrainian people, and for many other nations as well, the potter's wheel has a profound philosophical and aesthetic meaning: it personifies the eternity of life and the rebirth of everything alive with the change of seasons. And clay is a divine material.

Найпоширенішим було виготовлення побутового посуду — мисок, тарілок, глечиків, інших ужиткових речей, наприклад керамічних свічників, дитячих іграшок тощо. Але на кожній речі, крім її безпосереднього призначення, проступає пронесена крізь століття народна естетика, гармонія об'єму і кольору. Найпростіша річ, але водночас — прекрасна і неповторна... Художній розпис на кераміці відзначається своєрідністю залежно від історико-етнічного регіону України. На керамічних виробках з Наддніпрянщини — осіння барва.

Ukrainian pottery includes household articles like bowls, dishes, pots, ceramics, candle-holders and toys for children. Apart from its functional purpose, every item brings from the past a message of folk aesthetics, its ideas of form and colour. However simple, every article is unique. Peculiar ceramic painting characterizes every historico-ethnic region of the Ukraine. In ceramic articles of the Dnieper area "autumn" colours prevail.

Експозиція знайомить нас з майстернею гончаря сіл Хомуць і Гнилиць на Полтавщині. ХІХ ст. У такій печі глазуровані глечики набували остаточного вигляду...

Potter's workshop from the village of Khomutets. Poltava region, 19th century. Earthenware was fired in this stove to get its finished look

Хата пекаря,
с. Кунцеве Ново-
санжарського райо-
ну Полтавської об-
ласті. Друга пол.
XIX ст.

A baker's cottage
from the village of
Kuntseve. Novi-
Sanzhary district,
Poltava region. Lat-
ter half of the 19th
century

The symbol of bread, an ear of wheat, often decorated the interiors of peasant cottages. Potters, weavers and needlewomen all made use of this symbol in their patterns. The Museum of Bread was set up in Pereyaslav, and the baker's cottage is its focal point. Here we see articles no longer to be found anywhere: wooden bowls, which were used in the past for baking bread, and oven prongs which were not only labour implements, but the subject of humourous folk songs.

Хліб — святиня нашого буття... Символ хліба — злаковий колосок часто прикрашав інтер'єр хати. Його вплітали у візерунки на своїх виробх гончарі, ткачі, вишивальниці...

У Переяславі засновано музей хліба, центральне місце в якому належить хаті пекаря. У ній ми зустрічаємося із напівзабутим для багатьох хатнім начинням, дерев'яним посудом, що використовували при випіканні хліба. А рогачі — це не тільки знаряддя праці, а ще й обов'язковий образ народних жартівливих пісень і жартів...

Фрагмент інтер'єру
із скринєю у хаті
пекаря

Interior with a
chest of a baker's
cottage

Українська піч, лежанка,
хранителі тепла, насиче-
ного неповторним аро-
мом свіжоспеченого хліба.
Ностальгія...

A Ukrainian stove and
bed combine warmth with
the aroma of freshly-
baked bread and engender
nostalgic feelings.

Olexander Rigelman made a considerable contribution to the study of Cossack life and traditions, as well as to various customs in 18th-century Ukraine. T. Kalynsky's drawing in Rigelman's book "Chronological Narration of Little Russia, Her People and Cossacks in General..." (M., 1843) shows a certain type of Ukrainian peasant, full of life and dignity: a wheat-grower in his own right.

Хата пекаря стояла у с. Кунцевому Новосанжарського району на Полтавщині, а свій вік веде із року 1916...

This baker's cottage, built in 1916, is from the village of Kuntseve, Novi-Sanzhary district, Poltava region

Зовнішній вигляд хати пекаря — збіжжя вже у дворі...

Exterior view of a baker's cottage

Мрійливі вітряки прибули на своїх шести крилах з Харківщини і Буковини, а ось цей восьмикрилий — черкашанин...

These six-wing mills come from Kharkiv and Bukovina areas, while the eight-winger is from Cherkassy

О. Рігельман зробив багато для вивчення не лише козацтва, а й побуту різних суспільних верств на Україні XVIII ст. На малюнку Т. Калінського з книги О. Рігельмана «Літописна оповідь про Малу Росію, її народ та козаків узагалі...» (М., 1843) — колоритний тип українського селянина, не позбавленого неповторної селянської патетики і гідності.

Панський маєток, перевезений з с. Воронків Бориспільського району на Київщині (XIX ст.), являє нам зовнішні атрибути такого типу будівель у поєднанні з голубинню декоративного ставочка.

Тарілкою виробництва знаменитого Києво-Межигірського заводу (XIX ст.), так само, як і фарфоровими виробами заводу Миклашевського, користувалися ті, хто «цінував» мистецтво... Ці речі милують наше око і сьогодні. В них — смак і художня фантазія майстра.

This landlord's homestead is from the village of Voronkiv, Boryspil District, Kiev region (19th c.). It demonstrates all the typical exterior features, and rests in harmonious unity with the blue stillness of a decorative pond. The plate produced by the Kiev-Mezhyhirya Factory (19th c.) as well as porcelain articles made at the Miklashevsky Factory were used by those who "appreciated art". These articles are still pleasing to the eye today.

Таріль. Києво-Межигірський фарфоровий завод. XIX ст.

Plate. Kiev-Mezhyhirya Porcelain Factory. 19th century

Фарфорові вироби заводу Миклашевського: молочник, цукерниця, кувалда для пива і оригінальний штоф

Milkcan, sugar-bowl, mug, and original square bottle were made at the Miklashevsky Factory

Фрагмент інтер'єру хати гребінника із с. Хомутець на Полтавщині. XIX ст.

Partial view of the interior of a comber's cottage from the village of Khomutets in Poltava region. 19th century

Мисник — неодмінний атрибут сільської хати. Традиційна ярусність у поєднанні з вертикальним розміщенням посуду перетворює господарський куток найбільш бідної хати у маленький вернісаж народної творчості. Крім того, полив'яний посуд надзвичайно функціональний. У розписі, дотримуючись загальних канонів, майстер давав волю творчій фантазії: кожна тарілка чи миска — магічне коло краси... Магічне коло краси, яке увібрало в себе неповторний аромат українських квітів, стилізованих у геометрично гармонізованих візерунках. Але пригляньмося уважніше: при всій пружній динаміці ліній і кольорів ми не побачимо пересиченості — кожен виріб милує око.

A bowl-shelf is an inseparable part of the cottage's furnishing. The traditional tiers of shelves combined with the vertical positions of the dishes transformed the poorest cottage to a tiny exhibition of folk art. You were sure to find slip-painted dishes in every family. Though maintaining established rules, the craftsman gave free rein to his fantasy, and every plate or dish is a magic whirl of colours.

Тарелі: фаянс, кобальтовий розпис. XIX ст.; дерево, розпис. XIX ст.

Plates: faience, cobalt painting, 19th century; wood, painting, 19th century

У кожного з нас є річка,
річечка нашого дитинства... Ліризм наших
краєвидів — у наших
піснях і думках...
А ця меморіальна хата-
поліщучка — із с. Вабля
Бородянського району
на Київщині (80-ті роки
минулого століття).

Every person has a
river of his childhood,
and the lyrical tenor of
Ukrainian scenery is
reflected in our songs and
ballads.
This memorial cottage is
from the village of Vablya,
Borodyanka district,
Kiev region. 1880s

Характерна для пів-
нічних районів
України сільська
хата, складена з
дерев'яних колод

Peasant cottage built
of processed logs,
peculiar for the Ukra-
ine's northern regions

Фрагмент інтер'єру сільської кімнати з характерними іконами у вишиваному і тканому рушниках.

Part of the interior of a village room with icons set in embroidered and woven decorative towels

«Носунок» — керамічний світильник. Кін. XIX ст.

Ceramic candlestick vessel. Late 19th century

У інтер'єрі поліської хати відзначимо особливості розпису сволока, печі, своєрідність візерунків на вишивках і тканих речах — стриманість, якась просвітленість і тиха зажура, співзвучна душам поліщуків — поетичним, жертвним...

In the interior of a Polissya cottage we see peculiarities in painting on beams and stoves, and original patterns in embroidered and hand-woven articles

Інтер'єри хати столяр, с. В'юнище, XIX ст.; поліської хати. Поч. XX ст.

Interiors: carpenter's cottage (the village of Vyunishche, 19th century). Polissya cottage (early 20th c.)

Хата безземельного селянина із с. В'юнище на Переяславщині

Cottage of a landless peasant from the village of Vyunishche, Pereiaslav district

Один з найстаріших експонатів музею просто неба — бідняцька хата безземельного селянина — 1875 року. Із 125-літтям тебе, хато! Хто шанує своє минуле, той має право на майбутнє... До якої б музейної хати ми не зайшли, скрізь побачимо у її інтер'єрі предмети, що яскраво промовляють про їх високу функціональність у поєднанні із довершеним естетичним смаком майстра чи майстрині, руки яких торкалися тієї чи іншої речі. Чи це буде майстерно витканий рушник, вишита святкова жіноча сорочка, чи дерев'яна ложка із характерним геометризованим різьбленим візерунком, а чи мальований українськими квітами сволок... Ну а яка ж господарина могла обійтися без обов'язкового атрибута сільської хати — дерев'яної зубчастої праски — рубля.

This cottage which once belonged to a poor landless peasant is one of the museum's oldest exhibits, dating to 1875. It is true that those who respect their past can hope to have a future. Whatever cottage we come in, everywhere we see things which exemplify functionality combined with a fine taste of the master who made them, be that a woven towel, an embroidered blouse, a wooden spoon, or a beam painted with Ukrainian flowers.

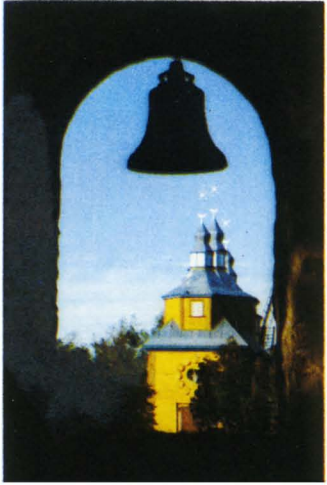
▷ На картині невідомого художника XVIII ст. — цимбаліст, народний музик

Dulcimer-Player. Painted by an 18th-century unknown artist

ЦИМБАЛИСТЪ

Стара дзвіниця
 й досі ловить гави.
 Танцює цп
 на житньому току.
 Ну що мені магнолії,
 агави?
 Я поцілую мальву у щоку.
 (Ліна Костенко)

Будинок сільської
 управи (с. В'юнище,
 ХІХ ст.) в оточенні
 гордовитих тополь —
 поетичних символів
 України

Village management
 building (from
 Vyunishche, 19th
 century) framed by
 proud poplars, poetic
 symbols of the Ukraine

К

ажуть, що архітектура — це застигла
 музика... Українське бароко явило
 світові надзвичайно цілісне поєднання
 художніх стихій, і не лише у музиці
 й архітектурі, а й в образотворчому мис-
 тецтві, фольклорних жанрах, у самому
 світосприйманні, піднесеному, світлому...

Народний розпис на дереві «Проміністі квіти», виконаний народною майстрицею Ганною Собачко. 1923 р.

Fluorescent Flowers, painting on wood by Hanna Sobachko, folk master-craftsman. 1923

Бандура — український народний музичний інструмент. XIX ст.

Bandura, Ukrainian folk musical instrument. 19th century

З Переяславом тісно пов'язане ім'я великого сина українського народу, поета, художника, виразника національно-визвольної ідеї Тараса Григоровича Шевченка. Тут він проживав певний час у 1845 і 1859 роках, тут він написав відомі свої твори: «Заповіт», «Наймичка», «Кавказ» та ін. Геній Шевченка зродився, і це глибоко символічно, саме у середньонадніпрянському краю, де сходяться ліс і степ, де плекалася загальнонародна українська мова, де духовне начало простої людини знаходить себе у високих зразках творчості... Портрет Кобзаря України належить пензлю невідомого художника XIX ст.

The name of Taras Shevchenko, poet and artist, an exponent of national liberation, is closely associated with Pereyaslav. He lived there in 1845 and 1859 and it was there

that he wrote *Testament*, *The Housemaid*, *The Caucasus* and other works. Symbolically, Shevchenko's talent was born in the Middle Dnieper region where forests and steppes meet, where the Ukrainian language was cherished. This portrait is by a 19th-century anonymous artist.

Силует Вознесенського монастиря XVIII ст. видно здалека. Він є композиційною доміантою Переяслава. У соборі яскраво втілено стиль українського бароко. Перебуваючи у Переяславі, Т. Шевченко зробив кілька малюнків його історичних пам'яток. У серпні 1845 року Т. Шевченко пробув у Переяславі два тижні, мешкаючи в будинку лікаря А. О. Козачковського (1812—1889). Тепер у цьому будинку міститься історичний музей.

The silhouette of the Ascension Monastery (18th c.) is seen from a distance. This structure is the compositional centre of

Вознесенський собор. Малюнок Т. Шевченка. 1845 р. (копія)

The Ascension Cathedral. Drawing by Taras Shevchenko. 1845. Copy

Михайлівська церква. XVII ст. Малюнок Т. Шевченка. 1845 р.

St. Michael's Church. 17th century. Drawing by Taras Shevchenko. 1845

Pereiaslav's skyline, with the cathedral built in Ukrainian Baroque style. Taras Shevchenko did a number of drawings showing the town's historical monuments, among them the Ascension Cathedral and St. Michael's Church of the 17th c. In August 1845, Shevchenko stayed in Pereiaslav for two weeks, living in the house of A. O. Kozachkovsky (1812—1889), a Pereiaslav doctor. Today this building houses the Museum of History.

Будинок А. Козачковського, де 1845 року перебував Т. Шевченко

House of A. Kozachkovsky where Taras Shevchenko stayed in 1845

Фрагмент ліплення
над карнизом Михай-
лівської церкви

Detail of stuccowork
over the cornice of
St. Michael's Church

While in exile, Taras Shevchenko wrote in his letter of July 16, 1852, to Kozachkovsky from Novopetrovsk Fortress: "Do you remember our walk to Andrushy and across the Dnieper to Monastyrishche and to the top of the hill. Recall that

Тарас Шевченко, пере-
буваючи вже на засланні,
писав із Новопетрів-
ського укріплення до
А. Козачковського в листі
від 16 липня 1852 р.:

«Помните ли нашу с вами
прогулку в Андруши и
за Днепр в Монастырище
на гору. Вспомните тот
чудный вечер, ту широ-
кую панораму, и посере-
дине ее длинную широ-
кую фиолетовую ленту,
а за лентой фиолетовой
блестит, как из золота ко-
ванный, Переяслав-
ский собор. Какая-то чуд-
ная, торжественная ти-
шина. Помните, мы долго
не могли промолвить
слова, пока, наконец, бе-
лое, едва заметное
пятнышко не запело:

Та яром, яром за товаром.

Чудный вечер! Чудный
край и песни дивные!
Много добрых воспоми-
наний сохранил я о ста-
ром Переяславе и о тебе,
мой искренний друже!»

Такий вигляд має
шатрові дзвіниця
Михайлівської
церкви. XVIII ст.

Belfry of St. Michael's
Church (18th c.).

wonderful evening, that
broad panorama, and just
in the middle of it, a long
broad violet band. And
beyond the band the Pere-
yaslav cathedral is
shining as if forged of
pure gold. Wonderful and
solemn quietness! Do
you remember we couldn't
utter a word for the
longest time, until at last
some tiny, hardly visible
dot began to sing a song.
A wonderful evening!
A wonderful land and
enchanted songs! I have
many fond remem-
brances of old Pereyaslav
and you, my sincere
friend!"

А так виглядає сама
Михайлівська цер-
ква, зовнішні стіни
якої прикрашає
орнаментальне ліп-
лення

The church is
lavishly decorated
with stuccowork

Євангеліє — книга віри і духовності... Карбування по сріблу, позолота. XVIII ст.

The Gospel. Engraving, gilded silver. 18th century

Оправа Євангелія — робота невідомого українського церковного майстра-золотаря XVIII ст. Окрасою цього виробу є майстерно викарбувані зображення, виконані у невисокому рельєфі.

This case for the Gospel is the work of an unknown Ukrainian church goldsmith of the 18th century. The low-relief engraved ornaments have been masterfully executed.

Дерев'яна церква першої половини XIX ст. із с. В'юнище на Переяславщині

Wooden church of the first half of the 19th century, from the village of Vyunishche, Pereyaslav region

Ікона XVII ст. із Борисоглібської церкви. Переяслав-Хмельницький

17th-century icon from the Church of Saints Boris and Gleb. Pereyaslav-Khmelnytsky

**Бо де нема святої волі,
Не буде там добра ніколи.
Нащо ж себе таки дурить?
Ходімо в селища, там**

люде,

**А там, де люде,
добре буде,**

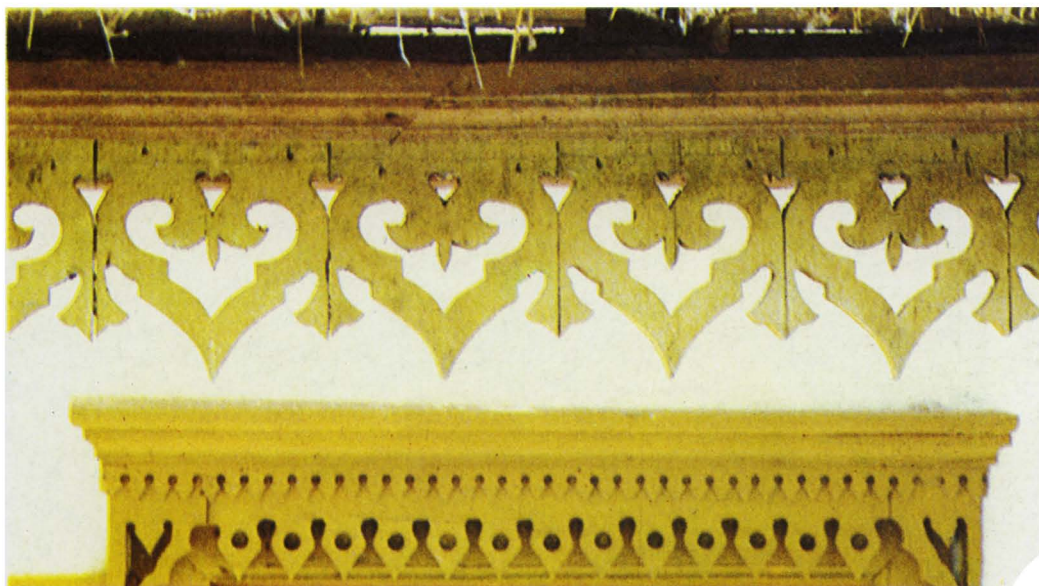
**Там будем жить,
людей любить,
Святого Господа хвалить.**

(Тарас Шевченко. Царі)

Борисоглібська церква (1863 р.) не лише архітектурна, а й меморіальна пам'ятка. Вона збудована на березі річки Альти, де загинув київський князь Борис

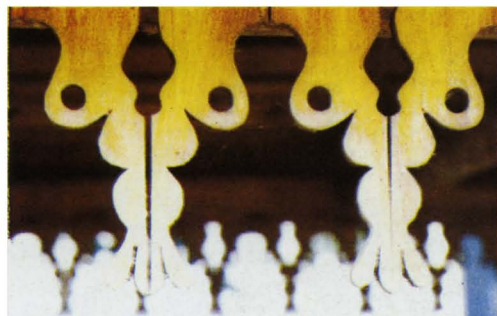
The Church of Saints Boris and Gleb (1863) is both an architectural and a historical monument. It was built on the bank of the Alta River to commemorate the death of Prince Boris of Kiev

Своєрідним різьбленням відзначаються зовнішні і внутрішні архітектурні деталі сільських хат у східних районах України. Цікавими мотивами ажурного різьблення прикрашалися дошки-лиштва, що йшли навкруги піддаш, галерейок, балконів, ганків, і верхні частини віконних наличників — віконниць часто прикрашалися геометричними мотивами різьблення. Дерев'яні архітектурні деталі в оздобі українського житла демонструють нам органічне злиття елементів живої природи і творчої фантазії майстра.

Хата священика із с. Рудяки Бориспільського району на Київщині. Кін. XIX ст.

Priest's cottage from the village of Rudyaky, Borispil district, Kiev region. Late 19th century

Такі деталі не є канонічними у своїй формі, хоча й відрізняють своїми особливостями один куточок України від іншого. І у сучасному сільському будівництві нашого краю знайдено збережені ще з давньоруських часів цікаві зразки тихої симфонії дерева.

Peasant cottages in the Ukraine's eastern regions are outstanding for their unique woodcarved interior and exterior archi-

Зразки дерев'яного різьблення для оздоблення деталей житла (поміщицька садиба XIX ст. на Київщині)

Details of wood-carving for the ornamentation of dwelling houses. 19th-century landlord's mansion. Kiev

tectural details. Elaborate motifs decorated the outer sides of roofs, galleries, balconies, and the upper sections of the window shutters. Wooden architectural details in the ornamentation of a Ukrainian house demonstrate the harmony of living nature elements and creative fantasy of a craftsman.

Напрочуд струнка і красива церква Святого Георгія, що у селі Андруші на Переяславщині (1768 р.). Тополі і церкви прагнуть неба...

The elegant structure of St. George's Church from the village of Andrushy, Pereyaslav region (1768). Poplars and churches soar high into the sky.

Ікона XVII ст. із Борисоглібської церкви. Переяслав-Хмельницький

17th-century icon from the Church of Saints Boris and Gleb. Pereyaslav-Khmelnytsky

Розпис бані Борисогліб-
ської церкви (1863 р.)
вражає величчю і гармо-
нією. Вічне коло життя і
віри...

The painting on the dome of
the Church of Saints Boris
and Gleb (1863) is strik-
ing for its magnificence
and harmony

Дзвіниця із с. Бушеве Рокитнянського району на Київщині. XVIII ст.; дзвіничні сходи

Belfry from the village of Busheve, Rokitne district, Kiev region, 18th century. Belfry stairs

Дзвіниця із с. Бушеве Рокитнянського району на Київщині — пам'ятка українського дерев'яного зодчества XVIII ст., а поряд — церковна сторожка. Таке воно — звичайне сільське церковне подвір'я...

A belfry from the village of Busheve, Rokitne district, Kiev region (18th c.). A church warden's hut from the village of Rudyaky, Boryspil district, Kiev region (18th c.). That was what a typical village church yard looked like.

Церковна сторожка із с. Рудяки Бориспільського району на Київщині. XVIII ст.

Church warden's hut from the village of Rudyaky, Boryspil district, Kiev region, 18th century

Ікона «Різдво Христове», XVIII ст.

The Nativity of Christ. Icon. 18th century

***А радість матері Марії
Неізречення. Месію,
Самого Бога на землі
Вона вже зріла.***

(Т. Шевченко. Марія)

Ікона — слово грецького походження і означає образ, зображення релігійного змісту, виконане за строгими канонічними вимогами. Ікона пов'язана з образним відтворенням важливих подій євангельської оповіді про життя Христове, Марії і святих.

Icon is a word of Greek origin which means "an image." In fact, this image had to be executed in strict accordance with canonical requirements. Through the idiom of art, the icon reflects important events from the life of Jesus Christ, Mary, and the Apostles, as were described in the Gospel.

Іконостас церкви

The iconostasis of the church

Ще в другій половині XVI ст. під впливом зростання національно-визвольного руху в українському іконописі посились безпосередні віяння реального життя. Принципових змін зазнала навіть іконографія творів, регламентована канонами вселенської церкви. В зображенні святих почали з'являтися місцеві риси, а в релігійних сюжетах — мотиви українського побуту, рідної природи.

As early as the latter half of the 16th century, under the influence of the liberation struggle, the Ukrainian icon strongly showed the impact of reality on art. Even the iconographic rules minutely stipulated by the Oecumenical Church underwent drastic changes. The images of saints acquired certain local features, while the compositions incorporated details of the Ukrainian household and scenes of the environment.

Ікони XVII і XVIII ст. Переяслав-Хмельницький

Icons of the 17th-18th century. Pereyaslav-Khmelnytsky

Переяслав-Хмельницький — це місто багатьох музеїв. Один із них — музей українського народного одягу кінця XIX — початку XX ст. Його експонати — а це понад 15 тисяч одиниць зберігання — мають ве-

Понад 700 сорочок утворюють в музеї галерею барв на полотні, якими вирає кожна сорочка — унікальний виріб рук, наспіваний поетичною душою українського народу... Жіночі сорочки з Переяславщини і Черкащини

More than 700 embroidered blouses and shirts make up this "collection of colours on linen". Each blouse is a hand-made masterpiece. These blouses are from Pereyaslav and Cherkassy regions

лику науково-пізнавальну і художню цінність. Найбільше в колекції представлено вишиваних сорочок, як жіночих, так і чоловічих; багато також сезонного одягу — повсякденного і святкового, жіночих прикрас тощо.

Pereyaslav-Khmelnytsky is a town of many museums, one of them is the Museum of Ukrainian Folk Dress featuring items from the turn of the 20th century. Its 15,000 exhibits have great scientific, education and artistic significance. The art of embroidery on man's shirts and woman's blouses is widely represented.

Успенська церква.
Переяслав-Хмельницький. 1898 р.

The Assumption Church. Pereyaslav-Khmelnytsky. 1898

Декоративний барельєф з канонічним сюжетом «Георгій Побідоносець», автор І. Нестеренко. 1983 р.

Decorative bas-relief representing canonical scene *St. George the Dragon-Slayer*. Author I. Nesterenko. 1983

Так мало у нас залишилося майстрів-ковалів, а було ж колись... Тому так широко захоплюємося ковальською роботою, дарма що то за річ — звичайнісінька підкова, а чи витончені церковні ворота.

There are so few blacksmiths left in this area, but once there were many, and very skillful ones at that. That is why our attention is drawn to the work of a masterful blacksmith, be it an ordinary horseshoe or the whimsical decoration for a church gate.

Церковні ворота, ковальська робота, Київщина. Перша пол. XIX ст.

A church gate. Kiev region. Early half of the 19th century

Ротонда в Музеї народної архітектури та побуту. ХІХ ст.

Rotunda in the Museum of Folk Architecture and Ethnography. 19th century

Гарно на території перещаславського музею просто неба будь-якої пори року...
Стрункі берези витворюють гармонійну перспективу воріт-ротонди...

The grounds of the Pereyaslav Open-Air Museum are beautiful at any time of the year.
Slim birch-trees follow the harmonious outline of the rotunda-gate.

Ой наступала
та й чорна хмара,
Став дощ накрапати.
Ой там зібралась
бідна голота
До корчми гулять.

Пили горілку,
пили наливку
Та й мед будем пить.
А хто з нас, браття,
буде сміятися,
Того будем бить.

В'їзд на дворище
корчми. Друга пол.
XIX ст.

Entrance to a tavern.
Latter half of the
19th century

На Україні протягом віків корчма служила місцем для розваг, гулянь під час великих базарів та у святкові дні. Крім частування горілкою та невибагливими стравами, тут часто-густо могли вирішуватися громадські справи, укладатися різноманітні угоди...

У пошані корчма була і у січових козаків. Так, у Д. Яворницького читаємо: «...в думках козацких всякая корчма называется «княгиней», а в той «княгине много козацкого добра загине, и сама она неохотно ходит и козаков под случай без свиток водит».

Настоящий запорожец неспроста пил горилку, а с разными прибаутками да с присказками, вроде: «Чоловік не скотина, більше відра не вип'є»; «Розступись, душа козацька, обіллю», «Вонзим копія в душі своя»...

Гутне скло здавна поширене на Україні, бо саме тут його і виробляли у гутах — звідси й назва виробів...

Вироби із гутного скла: карафки з чаркою (XVIII ст.), ведмедики — фігурні пляшки (XVIII ст.), штофи (XVIII ст.).

Традиції гутнярства на Україні не занепали. Масове ж виробництво ще попереду.

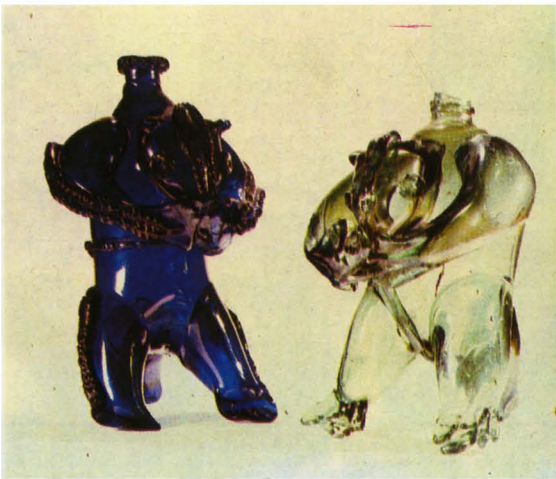
Glass-blowing has always been practised extensively in the Ukraine. The museum features caraffes and goblet (18th c.), and bear-shaped and square bottles (18th c.).

The traditions of glass-blowing have been carefully preserved and our museums are the only places where followers of this art can become acquainted with this ancient Ukrainian craft.

Интер'єр корчми (друга пол. XIX ст.). Кухлів і місця вистачало всім. А добрий товариш до розмови завжди знайдеться...

Interior of a tavern. Latter half of the 19th century

*Навчи мене, навчи,
о Чигирине!
Колодязь твій глибокий,
не змілів.
Усе святе,
усе неповториме,
Усе чекає невимовних
слів...*

(Ліна Костенко.
Чигиринський колодязь)

У Музеї народної архітектури та побуту можна напитися із відтвореного священного колодязя

On the grounds of the Museum one can taste water from the holy well

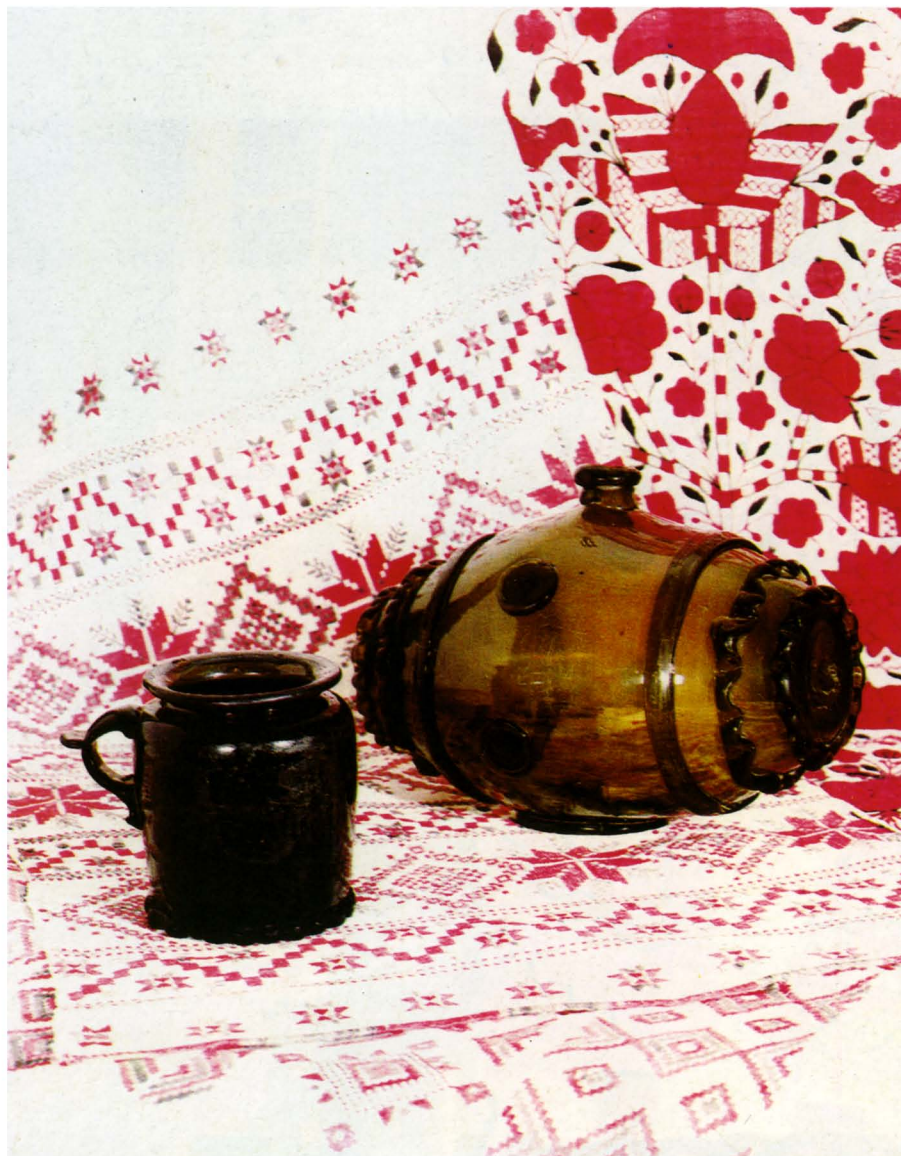

Троїста музика — як же без неї? Усяка святкова оказія супроводжувалася народним музичуванням. Троїста музика як жанр українського народного музичного виконавства надзвичайно демократичний. Народні інструменти вільно могли замінити один одного: замість скрипки — цим-

Один з варіантів троїстої музики.

Folk musicians

бали, замість цимбал — сопілка, а от бубон — то неодмінно. Традиційний жанр народної троїстої музики ніколи не переривався, супроводжуючи наше життя, наше дозвілля, та саме сьогодні ми є свідками справжнього його відродження, зокрема й на естраді...

Вироби з гутного скла: кухоль, барильце. XVIII ст.

Glass-blown articles: mug, barrel. 18th century

A festive occasion was incomplete without an ensemble of folk musicians, and these performances developed into a separate genre of Ukrainian folk music art. Folk instruments could easily be substituted: a dulcimer could play the part of a violin, for instance, a pipe could do for a dulcimer, but to change a tambourine was out of the question.

Вітряки із сіл Рудяки та Головурів Бориспільського району, Київщина. Поч. XX ст.

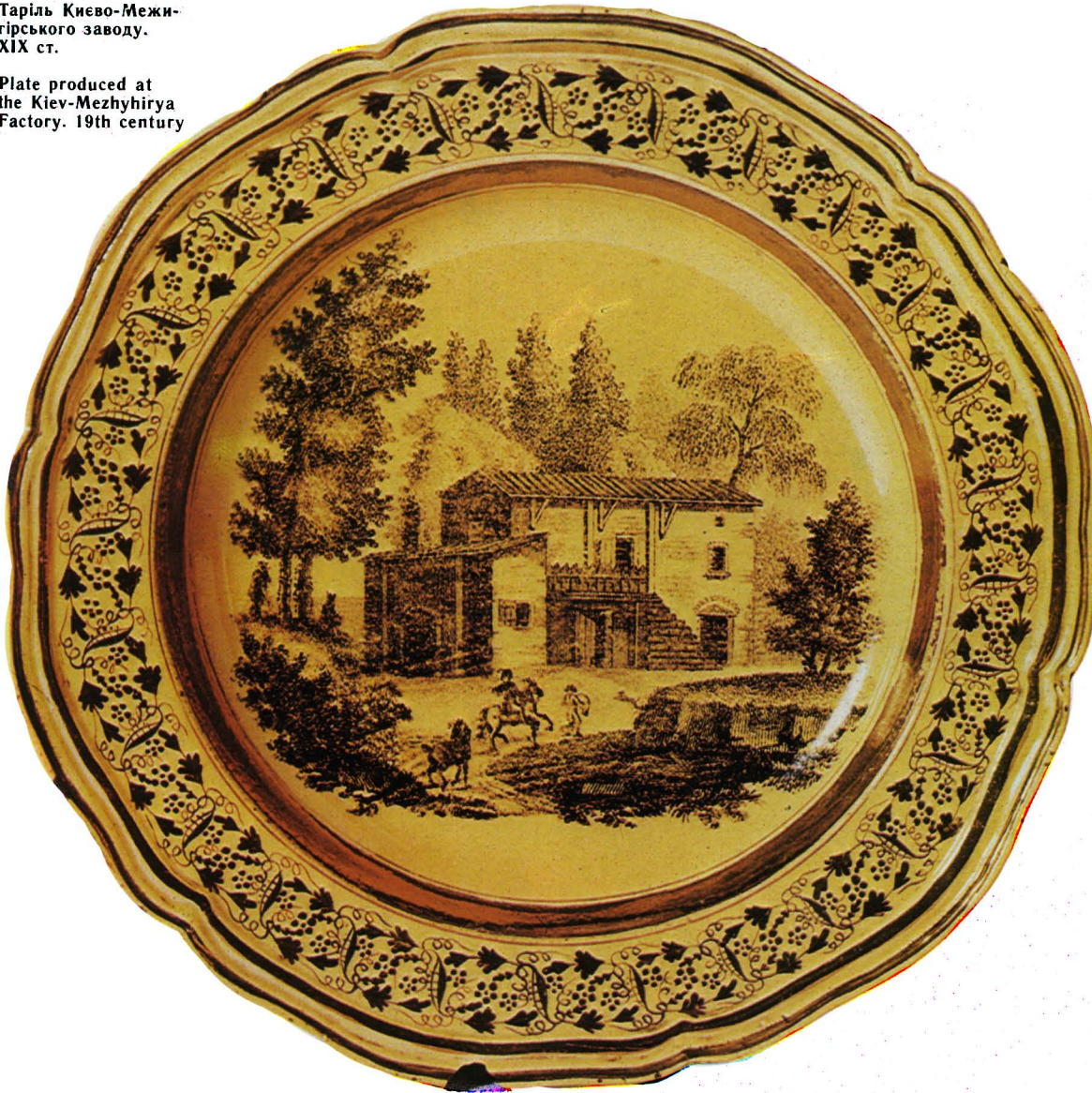
Mills from the villages of Rudyaky and Holovuriv, Boryspil district, Kiev region. Early 20th century

Таріль Києво-Межигірського заводу.
XIX ст.

Plate produced at
the Kiev-Mezhyhirya
Factory. 19th century

Чашка з блюдцем з
маєтку князя Гор-
чакова. Фарфор.
XIX ст.

Cup and a saucer
which belonged to
Prince Gorchakov.
Porcelain. 19th century

Зображення Бого-
матері на кришці
фарфорової скринь-
ки, Переяслав-
Хмельницький

Image of Our Lady
on lid of porcelain
box. Pereyaslav-
Khmelnitsky

Зразок кахлі — де-
коративної кераміч-
ної облицювальної
плитки. Виробни-
цтво кахлів має на
Україні давню тра-
дицію...

Sample of ceramic
stove tiles. The pro-
duction of tiles is tra-
ditional in the Ukraine

▷

«Ярмарок у Мало-
росії», художник
І. Гаген, XVIII ст.
A Fair in Little Russia.
Artist I. Gagen. 18th c.

«Вам, верно, случалось
слышать где-то валя-
щийся отдаленный водо-
пад, когда встревожен-
ная окрестность полна
гула и хаос чудных, не-
ясных звуков вихрем но-
сится перед вами.

...Шум, брань, мычание,
блєяние, рев — все сли-
вается в один нестройный
говор. Волю, мешки,
сено, цыганы, горшки,
бабы, пряники, шапки —
все ярко, пестро, не-
стройно; мечется кучами
и снуется перед глазами...»

(М. Гоголь.

Сорочинський ярмарок)

Nikolai Gogol in his *Sorochyntsi Fair* brilliantly
described this event. He
compared the bustle of the
fair with the noise of a
distant waterfall, when
the air buzzes and strange
and muffled sounds
whirl around.

Swearing, mooing, bleat-
ing and bellowing, all
combine into one dissonant
tune. The oxen, sacks, hay,
gypsies, pots, peasants,
cookies and hats all make
a picture of something
mottle-coloured and chaotic.

Вітряк із с. Виповзки
Переяслав-Хмельницького району,
Київщина. XIX ст.

Mill from the village
of Vypovzky, Pere-
yaslav-Khmelnytsky
district, Kiev region.
19th century

Торговий ряд з коморою
на Базарній площі с. Де-
ниси, Переяслав-Хмель-
ницький район, Київ-
щина, друга пол. XIX ст.
Завітала на Базарну
площу і Коза-Дереза —
традиційний персонаж
українського фольклору.
Ця розумна істота —
сама задержуватись.

A market row with a
store-house on the market
square in the village of
Denysy, Pereyaslav-
Khmelnytsky district,
Kiev region (latter half
of the 19th c.). "Nanny-
Goat", a traditional char-
acter in Ukrainian folk-
lore, has also come to
the square.

Українські народні
строї — нареченої та
святковий жіночий.
XIX — поч. XX ст.

Ukrainian folk cos-
tumes; a bride's
costume and a wo-
man's festive dress.
19th — early 20th
century

Ще одна робота майстрині-художниці Марії Буряк — декоративний розпис «Було на ярмарку»

Maria Buryak's decorative painting *At the Fair*

Великого поширення в селянському побуті дістали розписи олійними фарбами дверей, віконниць, меблів і дерев'яних речей хатнього вжитку. Традиційність сюжетів, колоритний наївизм зображального ряду, яскравість барв при усталеній тех-

ніці — характерні ознаки цього справді народного жанру українського малярського мистецтва. «Ой віконниці кленові!..» Мальовані віконниці корчми, друга пол. XIX ст.

Oil painting on doors, on windows, on furniture and wooden household utensils was widely practised by Ukrainian peasants. Traditional topics, picturesque naivety of images, bright colours and highly developed technique — these are peculiar features of this really popular genre in Ukrainian painting art. The painted shutters of a tavern, latter half of the 19th c.

Мальовничий Трубіж

The picturesque Trubizh River

▷

Заплава річки Трубіж біля Михайлівської церкви, Переяслав-Хмельницький

The Trubizh floodland near St. Michael's Church, Pereiaslav-Khmelnytsky

*Благослови, земле,
І отець, і мати
Своєму дитяті
Вік щасливий мати...*

*(З народної
весільної пісні)*

**Наречена з друж-
кою, національний
одяг, Полтавщина.
XIX — поч. XX ст.**

**Bride and bridesmaid
in national dress. Pol-
tava region. 19th—
early 20th century**

Український народний одяг — це ще один витвір народного генія. Здається, всі барви землі увібрав він у себе, красу естетичного чуття і виконавського уміння, реалізовану у його формах, кроях, пишності і одночасно у надзвичайній зручності і функціональності... Продовжуючи випробувану віками традицію давньоруського одягу, українські строї, які сформувалися у XVI—XVIII ст., зберегли для нас племін народної душі, тиху зажуру чутливого до краси українського серця; вони і сьогодні надихають нас, пробуджують приспану національну гідність. Червоне — то любов, а чорне — то журба...

Український народний одяг завжди прикрашався вишивкою. Особливо складні узори і в більш вишуканих композиціях підбирали для сорочок. У чоловічих сорочках вишивалися досить широкий прямокутник на грудях (манишка) та стоячий комір і манжети (чохла). Жіночі сорочки завжди багатші вишиваними прикрасами, що бувають зосереджені

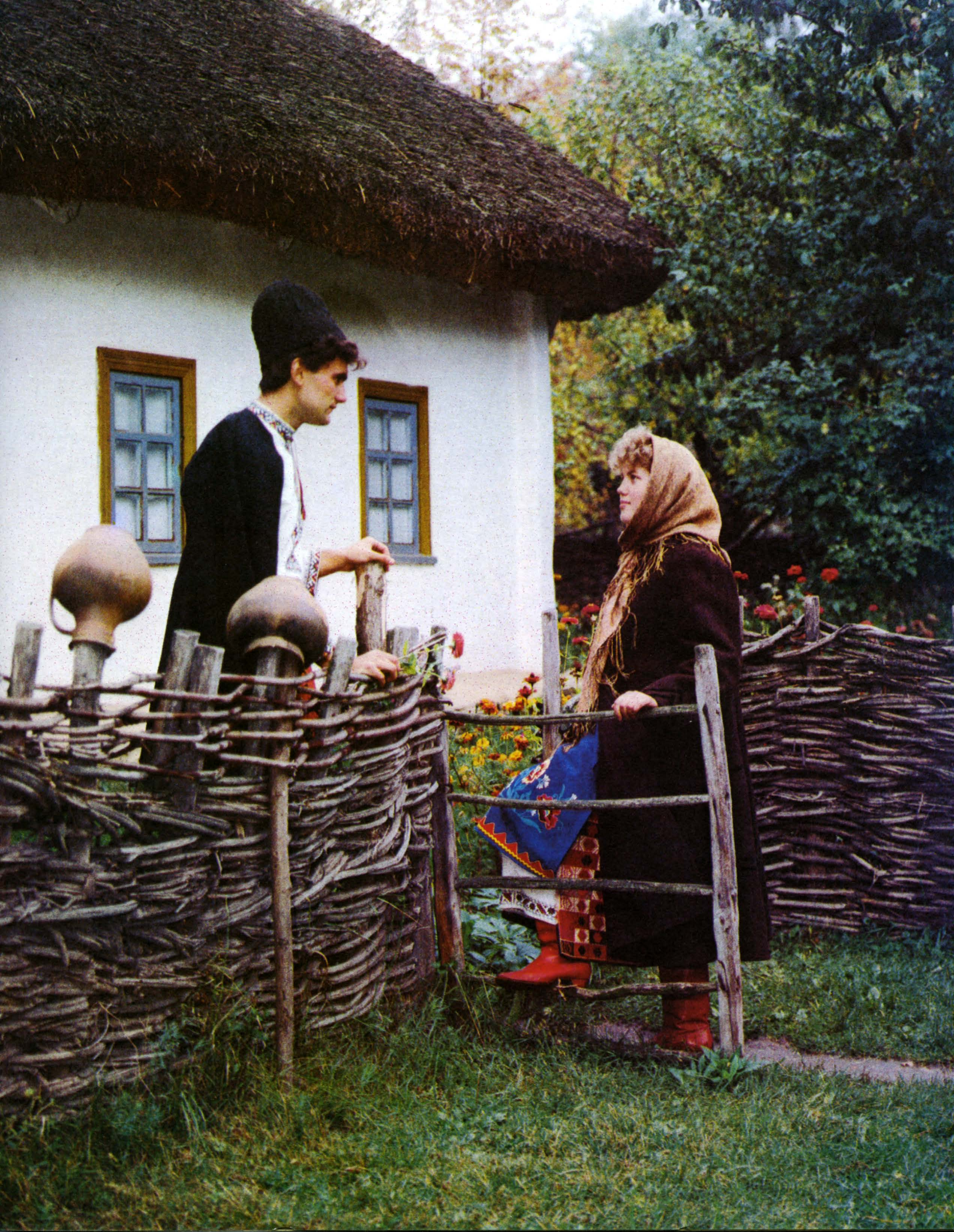
головним чином на рукавах. На Київщині характерні вишивки з геометричним або згеометризованим рослинним орнаментом. Узори складні, чітко і оригінально побудовані. Полтавські ж майстрині, крім геометричного орнаменту, любили і рослинний, виконаний в одному кольорі, найчастіше червоному або блакитному.

Зразки народної вишивки

Samples of folk embroidery

Ukrainian folk dress is traditionally decorated with embroidery. Especially complex patterns in sophisticated compositions were applied on blouses and shirts. In men's shirts the needlework was placed on the front, on a standing collar and on cuffs. Women's blouses were more densely embroidered, especially the middle part of the sleeves. Geometric or floral-geometric designs are typical of Kiev embroidery and the compositions are intricate and originally treated. Poltavian needlewomen were fond of plant monochromatic patterns in red or blue threads as well as geometric decoration.

Рукав жіночої сорочки, с. Шибене, Бородянський район, Київщина. 1915 р.

Sleeve of a woman's blouse. The village of Shibene, Borydyanka district, Kiev region. 1915

Юбка жіноча, прикрашена аплікацією з плісу, с. Хомутець, Миргородський район, Полтавщина. Поч. XX ст.

Skirt decorated with rich applique work from the village of Khomutets, Myrhorod district, Poltava region. Early 20th century

Узори на вишиваних речах часто носять канонічний, а не фантазійний характер, тому такі узори здобулися власної назви, як-от на сорочці із с. Феневичі Іванківського району на Київщині — «Чорне море» (кінець XIX ст.). Справді, море, але величне море квітів з традиційною для цих регіонів України двоколірною червоно-чорною гамою (ліве фото знизу).

Patterns on embroidered articles are often of an established canonical character, not simply born of the fantasy of an individual needle-woman. That is why patterns executed outside of the established style were given their own titles. This design embroidered on a blouse from the village of Fenevychi, Ivankiv district, Kiev region, is called "The Black Sea". Late 19th century. (Lower left photograph)

Сорочка, вишита гладдю, із с. Галинка Бородянського району на Київщині. 1909 р.

Satin-stitch embroidered blouse from the village of Halynka, Borydyanka district, Kiev region. 1909

Вовняна запаска, прикрашена вишивкою, с. Устивиця Велико-Багачанського району на Полтавщині. Поч. XX ст.

Embroidered woolen wrap-around skirt from the village of Ustyvytsya, Velyka Bahachka district, Poltava region. Early 20th century

Узор «Кручені паничі», с. Пшенички Канівського району на Черкащині. 1926 р.

Embroidery pattern *Bind-Weed*. The village of Pshenychnyky, Kaniv district, Cherkassy region. 1926

Вбрання нареченої, Полтавщина. Кін. XIX ст.

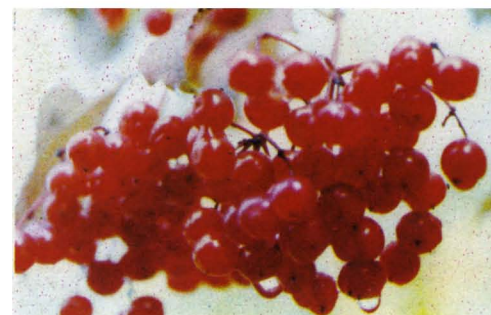
Bridal costume. Poltava region. Late 19th century

До комплексу святкового вбрання нареченої входили: лляна вишита сорочка, вовняні плахта і запаска, прикрашені вишивкою, високий «чубатий» вінок, атласні стрічки, намисто із коралів, бурштину, смальти. При всій багатобарвності жіночого одягу і прикрас найприскіпливіший естет не зможе закинути цим українським строям якоїсь еклектичності чи несмаку. Відносна «багатошаро-

Нашийні жіночі прикраси: коралове намисто, намисто з коштовних каменів, дукач, Полтавщина. XIX ст.

Woman's jewellery: a coral necklace, a necklace studded with precious stones, a coin necklace. Poltava area. 19th century

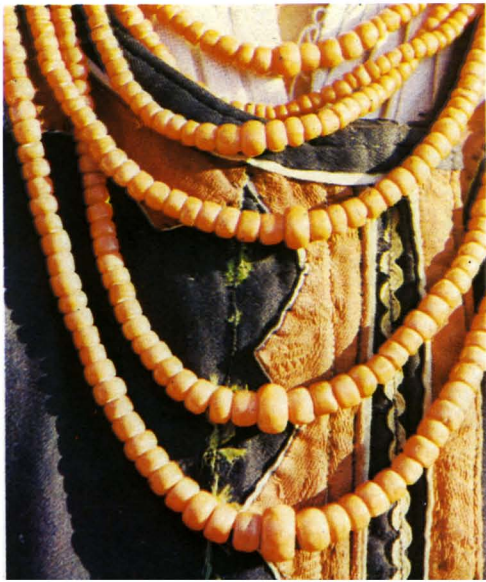

вість» нашого національного вбрання позначена водночас вичерпною гармонією натуральних тканин, техніки їх художньої обробки, збалансованості кольорового насичення, зрештою — гордовитої ошатності і відкритості, що відповідає кращим рисам української вдачі.

The wedding dress of a Ukrainian bride included an embroidered linen blouse, a woolen skirt and a woolen wrap-around skirt, also decorated with needlework, as well as special headgear with flowers and satin ribbons, and a coral necklace.

Вбрання полісянки
і полтавчанки

Polissya and Polta-
vian women's costu-
mes

Значно розширює уя-
влення про селянський
одяг центральної Украї-
ни другої половини
XVIII ст. ілюстрована
праця О. Рігельмана
«Літописна оповідь
про Малу Росію, її народ
та козаків узагалі...»,
яка досить чітко
представляє і соціальну
диференціацію в одязі,

Вбрання української
селянки. Малюнок
Т. Калінського з кни-
ги О. Рігельмана

Ukrainian peasant
woman's dress. Draw-
ing by I. Kalynsky
in O. Rigelman's book

і поділ на літній та зимо-
вий комплекси, і від-
мінність жіночого одягу
від дівочого, святкового
від буденного. Велику
увагу приділено колориту
та характеру оздоблен-
ня всього одягу.

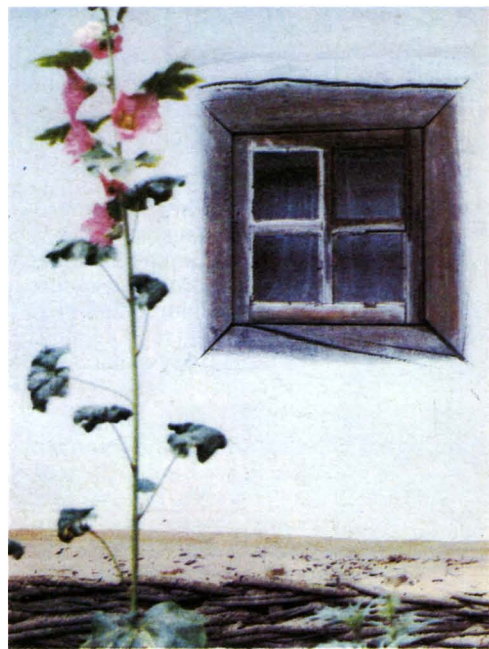

Olexander Rigelman's
illustrated book *Chrono-
logical Narration on
Little Russia, Her People
and Cossacks in Gen-
eral...* provides compre-
hensive information on
Ukrainian peasant dress
in the central regions of
the Ukraine in the latter
half of the 18th century.
It describes summer and
winter costumes, shows
the social differentiations
in dress, and dwells on the
differences in dress for
girls and women, and for
weekdays and holidays.
Much attention is paid
to the colours and means
of decoration.

Традиційному оздобленню дверей і вікон властива підкреслена декоративність з тяжінням до флористичних мотивів. Найчастіше малювалися хвилясті стеблини із гнучкими пагонами, розкішним листям, квітами, кетягами ягід тощо. Але можна було натрапити на мальовані жанрові сценки традиційних народних сюжетів. От хоча б як композиція на дверях хати із села В'юнище на Переяславщині, що має веселу назву «Я козак Мамай, мене не займай!» і включає канонічного козака, що грає на кобзі, шабельку — його вірну супутницю і вірного степового товариша — конябілогривця, а мед-горілочка... для подорожнього гостя.

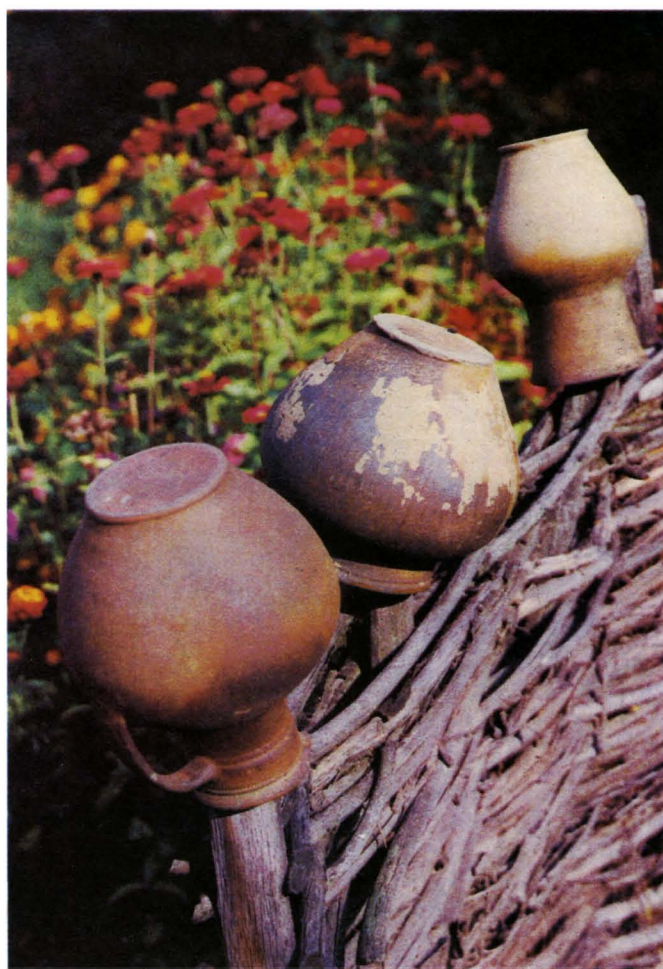
Мальва — супутник українського обійстя

Hollyhocks traditionally grow in the yards of Ukrainian cottages

Глики на меланхолійній сторожі...

Pots standing on guard

The traditional ornamentation of doors and windows is characterized by its tendency to floral motifs. As a rule, anonymous artists painted wavy stems with resilient twigs, luxuriant leaves, gorgeous flowers, and clusters of berries. Genre scenes of traditional folklore could also be found. This composition *Cossack Mamai* is from the village of Vyunishche, Pereyaslav district, Kiev region.

Жіноче вбрання з Переяславщини. Поч. XX ст.

Woman's costume from Pereyaslav-Khmelnytsky district. Early 20th century

Жіночий костюм,
Чернігівщина. Кін.
XIX ст.

Woman's costume.
Chernihiv region.
Late 19th century

Ця химерна хатка зна-
харки-ворожки переве-
зена до Музею народної
архітектури та побуту із
Білоцерківського ліс-
ництва. Загалом же на
території музею знайшли
свою останню прописку
понад 200 пам'яток ар-
хітектури XI—XIX ст.—
садиби, хати, церкви,
дзвіниці, вітряки тощо.

This hut was brought to
the museum from the Bila
Tserkva Forestry. The
museum territory features
more than 200 monuments
of architecture of the
11th — 19th century.
Among them you can see
farmsteads, cottages,
churches, belfries, and
mills.

Сучасна паркова
скульптура, в якій
втілено ідею єднан-
ня людини і живої
природи. Автор
І. Нестеренко

Modern park statue
reflecting theme of
unity of Man and
Nature. Author
I. Nesterenko

Ткач, Ткаченко, Ткачук — звичні українські прізвища, але за їхньою поширеністю не важко дійти і висновку про надзвичайну популярність ткацького ремесла споконвіку на Україні. Славилися килимами давні осередки народного килимарства Лівобережжя, Наддніпрянщини, Східного і Західного Поділля і Волині. Килими виготовлялися не лише для власного користування, а й на продаж. Ними селяни нерідко відбували панщину. Килими прикрашалися рослинними мотивами, геометричним орнаментом. У композицію килимів з рослинним орнаментом вводилися своєрідні стилізовані зображення птахів, тварин і навіть людських фігур.

Мальовничі країки.
Полтавщина. XIX —
поч. XX ст.

Belts from Poltava
region. 19th — early
20th century

Килим домотканий.
XIX ст.

Hand-woven rug.
19th c.

Tkach, Tkachenko, Tkachuk are ordinary Ukrainian surnames, stemming from the word "tkach" which means "a weaver". The extensive practice of weaving in the Ukraine can account for this name being so wide-spread. The left bank of the Dnieper, the Dnieper reaches, east and west Podillya and the Volhynia area were famous for their woven carpets. Rugs and carpets were

made both for use and for sale. Peasants often wove rugs to pay taxes to a landlord. The rugs were decorated with plant motifs and geometric designs, and the compositions often included stylized representations of birds and beasts, as well as human figures.

Интер'єр майстерні
ткача. XIX ст.

Interior of a weaver's
workshop. 19th century

Килим вовняний
домотканий з Київ-
щини. ХІХ ст.

Hand-woven rug
from Kiev region.
19th century

Ткаля...

A weaver

Розгортаю рушник,
немов святиню,
Смирять полотно
мою гординю:
Фарбований
у буряковім квасі,
Цей оберіг
іще існує в часі.

(В. Осадчий.
Рушник прапрабаби
Варталихи)

Придніпров'я, серце української землі. Багато тут чудових краєвидів — могил високих, річок глибоких, шумливих борів і тихих гаїв калинових...

The Dnieper vistas form the heart of the Ukrainian land. There is much to admire — high barrows, deep rivers and rivulets, thick woods and quiet rowan-tree forests.

**Водяний млин.
XIX ст.**

**Water-mill.
19th c.**

Двір гончаря, с. Студеники на Переяславщині. ХІХ ст.

Yard of a potter's cottage from the village of Studenyki, Pereyaslav-Khmelnytsky district. 19th century

Святкове жіноче вбрання. Зінківський район Полтавської області

Woman's festive dress from Zinkivka district, Poltava region

Вона в душі,
неначе покрай світа,
та хата, що соломою
покрита.
Із піччю, де ночують
росомахи,
на рушниках співають
райські птахи.
(В. Осадчий. Хата)

*Осталася удовою,
Хоч і молодою,
І не одна...*

*та все ж тяжко...
З горем та нудьгою
Пішла вона до сусідів
Поради просити...
Присудили сусідоньки
У наймах служити.*

(Т. Шевченко. Сова)

Убога вдовина хата...
Стіни хати зрубні, із
товстих колод, комин,
плетений з лози і обма-
заний глиною, всередині
ж — злидні... Та на
Великдень кожна хата
на Україні ніби оживає,
чепуриться, бо ж свято
велике...

A poor widow's hut. The
walls are made of thick
logs, and the chimney is
woven of willow and
coated with clay. It was
said that evil spirits resided
in chimneys.
At Easter every cottage
was trimmed and refurbished.

Хата вдови із с. В'ю-
нище Переяслав-
Хмельницького
району. XIX ст.

Widow's hut from the
village of Vyuni-
shche, Pereyaslav-
Khmelnysky district.
19th century

Дупляні вулики.
Кін. XIX ст.

Hollow bee-hives.
Late 19th century

Один з небагатьох на Україні Переяславський музей історії бджільництва Середнього Придніпров'я. Бортництво — бортське бджільництво з прадавніх часів поширене на Україні. Бджіл розводили у бортях — дуплах дерев, колодах. У музеї представлені дупляні вулики кінця XIX ст.

Солярний знак —
елемент оздоблення
воріт

Solar symbol, element of gate decoration

▷ Профілі вічності.
В'юницька церква.
Переяславщина

Outline of eternity.
Church from the
village of Vyunishche,
Pereyaslav-Khmelnytsky, district

Солярний знак — символ Сонця як елемент оздоблення воріт садиби бондаря (XIX ст.). Цей символ пройшов крізь час із дохристиянської епохи і відомий у багатьох народів Європи.

The Pereyaslav Museum of Apiculture is one of the few of its kind. Bee-keeping was always widely practised in the Ukraine, and bees were formerly cultivated in the hollows of trees or logs. The museum displays hollow bee-hives of the late 19th century.

A solar sign, a symbol of the Sun, decorates the gate of a cooper's farmstead (19th c.). This symbol has come to us from pre-Christian times and is well-known to many peoples of Europe.

Садба заможного
промисловця із
с. Єрківці Пере-
яслав-Хмельницького
району. 1879 р.

Farmstead of well-
to-do craftsman
from the village of
Erkivtsi, Pereyaslav-
Khmelnysky
district. 1879

The outer garment in the
Ukraine was made of fur
and a fur coat was tra-
ditional winter wear for
men and women. A
colourful skin applique,
bright woolen needlework
or a multi-coloured
fringe decorated the fur
coats. The decoration was
placed on the front
details of the coat, along
the hem, on the lower
part of sleeves and in the
centre of the back.
A "madonna" in a coat of
fur from the village of
Hryhorivka, Kaniv dis-
trict, Cherkassy region.

Фрагмент орнамен-
тування жіночого
кожуха

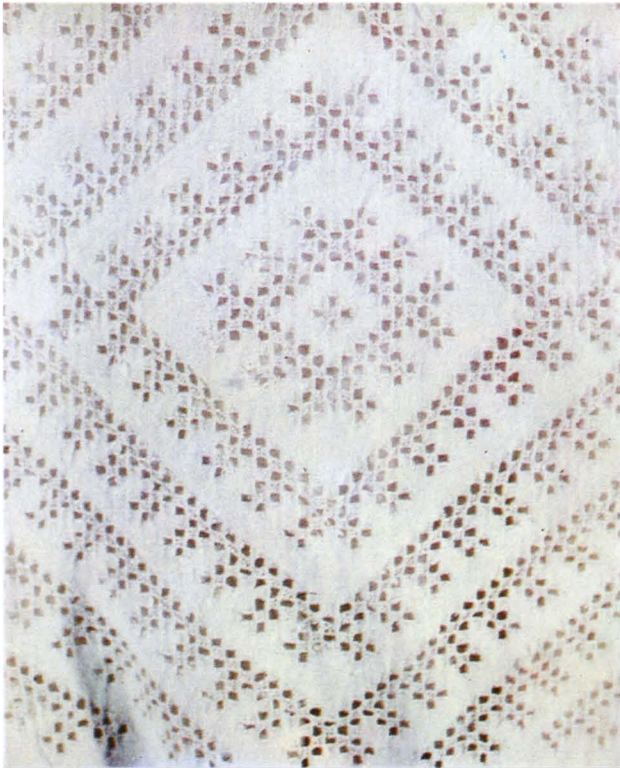
Detail of decoration
on a woman's fur coat

Верхній одяг на Україні
шили з хутра. Кожух —
традиційне українське
зимове жіноче і чоловіче
вбрання. Кожухи при-
крашалися аплікацією з
кольорової шкіри, яс-
кривим в'юнчиком із вов-
ни, китичками із різно-
кольорових ниток. Ор-
намент розміщували
вздовж пілок, по низу
кожуха, внизу рукавів
та по центру спинки. Оз-
доблення кожухів від-
значалося своєрідністю
сполучення фарб, до-
вершеністю ліній. Дитя-
чий кожушок мав особливо
привабливий вигляд, хоч
і шився за дорослим зраз-
ком. За ступенем обробки
сировини і характером
декорування деталей кожу-
ха одразу можна було
вгадати матеріальні стат-
ки його володаря. Останні
два десятиріччя у бага-
тьох країнах, де тільки
буває зима, ходять люди
у кожухах, дещо по-іншо-
му лиш їх називаючи.
Зимова мадонна у кожусі
із с. Григорівка Канів-
ського району на Чер-
кащині.

хто відчує потребу торкнутися серцем не-зрадливим святої пам'яті роду і народу... Але не перетворюймо наше ество, автентичність нашу на музейний експонат. Любімо нашу історію в нас самих, цінуймо скарби нашої духовності в нас самих, і тоді скарби нашої пам'яті відкриють нам нові глибини в осягненні незнищеного духовного материка, ім'я якому Україна.

Вишивки жіночих сорочок із Черкащини. Поч. XX ст.; із с. Великий Байрак, 1927 р., і с. Мокіївка, поч. XX ст., на Полтавщині

...Незнищені скарби народу, який уміє їх цінувати, незнищені душі тих відомих і невідомих майстрів-художників, що залишили нам квіти своїх душ. Мальовничий край — Середнє Придніпров'я, що огортає своїми полями і лісами «береги вічної ріки», радо зустрине кожного,

Embroidery patterns on women's blouses from Cherkassy region, early 20th century; from the village of Velyky Bairak, 1927; and the village of Mokiivka, Poltava region, early 20th century

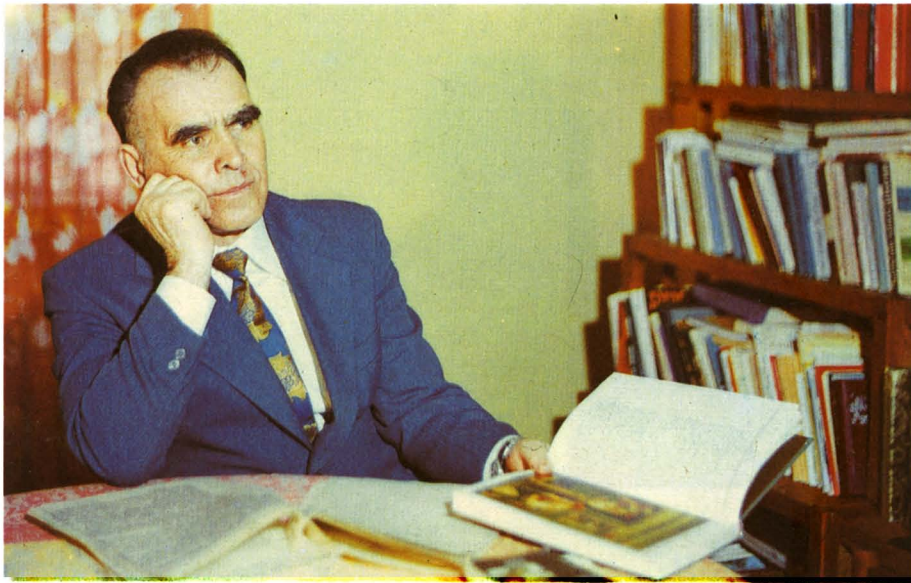
Our people highly appreciate the works of our ancestors, of those famous and unknown master-craftsmen who left an immense legacy to us to admire and preserve. The picturesque land of the middle Dnieper reaches, the land whose fields and meadows flank the banks of the river, welcomes everyone who feels compelled to familiarize himself with these invaluable treasures. But do not turn our authenticity into a museum exhibit. Let us love our history in ourselves, value our spiritual treasures in ourselves, and then treasures of our memory will open new depths in comprehending that spiritual mainland whose name is Ukraine.

Приміщення Музею історії бджільництва із характерним розписом стін

Museum of Apiculture History building decorated with topical wall painting

Pereiaslav-Khmelnytsky, a city more than a thousand years old, occupies a special place in the history of the Ukrainian people. Today it is a museum-city which has compiled numerous treasures of the past.

We could make a long list of people who have contributed to the museum's activities in Pereiaslav, but one person is of particular interest:

Mykhailo Ivanovych Sikorsky, present-day director of the historical and cultural preserve, and a champion of national culture, whose unquenchable efforts have turned the museum into a unique treasure-trove.

A gifted organizer and expert on Ukrainian antiquities, Sikorsky has devoted his life to the propagation of the Ukrainian people's spiritual values. And almost every article on display is accompanied by a legend relating to them.

Maxim Rylsky, in approving a book by D. Yavornytsky, once said: "He who does not know his past cannot have his future. Who does not pay tribute to the prominent figures of his people, will never be respected himself."

This book has been designed to illustrate elements of the rich and indomitable culture of the Ukrainian people.

VASYL SKURATIVSKY

Переяслав-Хмельницький, місто більш як з тисячолітньою історією, посідає особне місце в національному житті українського народу. Сьогодні це місто-музей, де зосереджені безцінні посвідки нашої духовності.

Можна було б навести чимало імен людей, які тією чи іншою мірою прислужилися до створення музейної справи в Переяславі-Хмельницькому. Ми зупинимось лише на одній особі, завдяки якій історико-культурний заповідник став духовним островом нашої національної культури. Це нинішній його директор Михайло Іванович Сікорський, чие ім'я вже стало живою легендою. Людина виняткових організаторських здібностей, неперевершений знавець історичних старожитностей, він усе своє життя присвячує охороні й пропаганді духовних пам'яток українського народу. Практично за кожним унікальним експонатом, придбаним для музеїв, стоїть цікава, нерідко легендарна історія, яких можна було б навести безліч. Їх непересічну історичну цінність підтверджує і цей фотоальбом.

Колись Максим Рильський, благословляючи книгу про Д. Яворницького, писав: «Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього. Хто не шанує видатних людей свого народу, той сам не вартий пошани».

Коментувати ці прекрасні слова немає потреби. Залишається лише додати: кожен, хто познайомиться з пропонованим фотоальбомом, неодмінно відкриє для себе ще один з островів легендарної, часом трагічної, але безсмертної історії українського народу.

ВАСИЛЬ СКУРАТИВСЬКИЙ

СКАРБИ НАШОЇ ПАМ'ЯТІ

Фотоальбом (мови українська, англійська)

Київ, «Мистецтво», 1993

Упорядники

Сікорський Михайло Іванович,

Тинна Лариса Іванівна

Автор вступної статті

Гончар Іван Макарович

Наукові коментарі

Чемеса Валерія Федоровича

Макет та художнє оформлення

Тинної Лариси Іванівни

Автор фото

Крячко Станіслав Сергійович

Редактор *Н. С. Парфіненко*

Художні редактори *Н. Г. Марголіна, О. П. Полянський*

Технічні редактори *Л. Г. Ремінник, С. М. Гавриленкова*

Коректор *С. І. Гайдук*

Здано на виробництво 23.08.91. Підписано до друку 21.09.92. Формат 60×90/8.
Папір крейдяний. Гарнітура літературна. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 24,0.
Умовн. ф.-відб. 99,36. Обл.-вид. арк. 32,24. Тираж 17 000 пр. Зам. 1—3145.

Видавництво «Мистецтво», 252034, Київ-34, Золотоворітська, 11.
Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання
«Поліграфкнига», 252057, Київ-57, Довженка, 3.

Скарби нашої пам'яті: Фотоальбом / Фото С. С. Крячка; Упорядн.: М. І. Сікорський, Л. І. Тинна.— К.: Мистецтво, 1993.— 192 с.: іл.— Текст укр., англ.
ISBN 5-7715-0375-4

Народна творчість — першооснова духовної культури кожного народу, її душа й невичерпне джерело. Переяслав-Хмельницький історико-культурний заповідник, що на Київщині, саме і є такою безцінною скарбницею української національної культури. Тут зібрано понад п'ятдесят пам'яток дерев'яної архітектури Середнього Придніпров'я XIX ст. Окремий розділ заповідника присвячено розповіді про ремесла та промисли пореформеного села. Серед експонатів музею є унікальні колекції національного українського одягу та народно-ужиткового мистецтва. Альбом адресовано шанувальникам старовини, українського народного мистецтва.

TREASURES OF THE PAST

This picture book is about the material culture of the Ukrainian people. The book represents unique monuments on display at the Pereyaslav Museum of Ethnography, among them wooden churches, frescos, stone sculpture, ceramics, jewelry and bronze candle-holders. The reader will also become acquainted with a rich collection of Cossack

weapons. Wind and water mills, churches and cottages can tell you a great deal about important historical events, about the life and customs of the

Ukrainian people in the 16th—19th century, when folk art was widely practised in the household. This included woodcarving, the oil painting of furniture, wooden plates and dishes, and wall paintings in the cottages and churches. The numerous samples of Ukrainian embroidery, dress, decorative weaving and artistic ceramics are striking for their high professional

execution and functional value. Over 280 colour reproductions give an idea of a small fraction of the invaluable treasure trove of the Ukrainian people.

Kiev. Mystetstvo Publishers. 1993